

Návrh projektu a využití participativního rozpočtu ve městě Staré Město

Bc. Karolína Raczková

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Karolína Raczková
Osobní číslo: M21677
Studijní program: N0413A050031 Management a marketing
Specializace: Management veřejné správy a regionálního rozvoje
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Návrh projektu a využití participativního rozpočtu ve městě Staré Město

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Na základě rozboru literárních pramenů podejte přehled aktuálních přístupů ke spolupráci mezi obyvatelstvem a veřejnou správou.
- Na základě odborné literatury uveďte možnosti využití participativního rozpočtu.

II. Praktická část

- Analyzujte aktuální přístup města ke spolupráci s obyvateli.
- Provedte polo-strukturované rozhovory s vybranými představiteli města na téma aplikace participativního rozpočtu.
- Navrhněte projekt participativního rozpočtu pro město Staré Město a proveďte jeho rizikovou analýzu.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- BATEMAN, George Robert. *The Transformative Potential of Participatory Budgeting*. London: Routledge, 2021, 148 s. ISBN 978-0-367-33403-1.
- PÁNEK, Jiří. *Geoparticipatory Spatial Tools*. Berlín: Springer, 2022, 187 s. ISBN 978-3-031-05547-8.
- PAVLÍK, Marek a kol. *Jak úspěšně řídit obec a region*. Praha: Grada, 2014, 160 s. ISBN 978-80-247-9374-0.
- PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 485 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*. 3. vydání. Praha: Grada, 2015, 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Lukáš Zlámal**
Ústav podnikové ekonomiky

Datum zadání diplomové práce: **10. února 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **21. dubna 2023**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Michal Pilík, Ph.D.
garant studijního programu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce se dotýká současného trendu transparentního rozpočtování a blíže se věnuje problematice jeho implementace v různých geopolitických oblastech, dále informuje o způsobech možného využití této rozpočtové strategie a vyčleňuje možné hrozby v rámci celého procesu tohoto demokratického nástroje. Práce blíže specifikuje a popisuje možnosti implementace konceptu participativního rozpočtování do rozvojové strategie města Staré Město na základě vypracovaných analýz z ekonomické, geopolitické a demografické oblasti. Cílem práce je pak koncipovat projekt, který by vycházel z teoretických znalostí ve vztahu s řešenou problematikou, z analytických výstupů a z polostrukturovaných rozhovorů na tuto tematiku s představiteli města.

Klíčová slova: regionální rozvoj, participativní rozpočet, občanská spolupráce, Staré Město, projekt, analýza

ABSTRACT

The thesis touches upon the current trend of transparent budgeting and takes a closer look at its implementation in different geopolitical areas, informs about the possible uses of this budgeting strategy and highlights possible threats within the whole process of this democratic instrument. The thesis specifies and describes the possibilities of implementing the concept of participatory budgeting in the development strategy of the city of Old Town based on the analyses made in the economic, geopolitical and demographic areas. The aim of the thesis is then to conceive a project based on theoretical knowledge in relation to the issue at hand, on analytical outputs and on semi-structured interviews on this topic with city representatives.

Keywords: regional development, participatory budget, civic cooperation, Old Town, project, analysis

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Lukášovi Zlámalovi za spolupráci a cenné rady. Děkuji také mé rodině a přátelům, za podporu a obětavost, a také bych chtěla poděkovat zástupcům města za poskytnuté informace a konzultace.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ROZVOJ ÚZEMÍ	13
1.1 REGION	13
1.2 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY.....	14
1.3 VZNIK A ROZVOJ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁV.....	15
1.4 FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ A SPRÁVA.....	15
1.5 POČÁTEK A HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁV NA NAŠEM ÚZEMÍ.....	16
1.5.1 Zřízení územních samospráv.....	16
1.5.2 Financování samospráv a jeho historický vývoj.....	16
1.5.3 Rozpočet.....	18
1.6 REGIONÁLNÍ ROZVOJ.....	21
1.7 ÚČASTNÍCI REGIONÁLNÍHO ROZVOJE.....	25
2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	27
2.1 VÝZNAM SPOLUPRÁCE A JEJÍ VLIV NA ÚZEMNÍ ROZVOJ	27
2.2 ÚROVNĚ SPOLUPRÁCE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	28
2.3 SOUČASNÉ TRENDY, FORMY A TENDENCE REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	28
2.4 TRADIČNÍ PŘÍSTUPY	32
2.5 MODERNÍ PŘÍSTUPY.....	35
2.6 LIMITY A BARIÉRY REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	36
3 PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET A JEHO VYUŽITÍ V PRAXI	37
3.1 PROCES PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ.....	37
3.2 ÚČEL PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
4 MĚSTO STARÉ MĚSTO	41
4.1 PŘEDSTAVENÍ MĚSTA	41
4.1.1 Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis	42
4.2 SPRÁVA MĚSTA	44
4.4 PŘEHLED KOMUNIKAČNÍ STRATEGIE MĚSTA.....	47
4.5 SOUČASNÁ ROZVOJOVÁ STRATEGIE MĚSTA	48
4.5.1 Rozpočet města pro rok 2023.....	49
4.5.2 Rozvojové priority města	49
4.6 SWOT ANALÝZA.....	53

4.6.1	SWOT analýza oblasti Starého Města a jeho přilehlých lokalit z hlediska socio-ekonomického	54
5	ANALÝZA PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU.....	55
5.1	KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PŘÍSTUPU K PARTICIPATIVNÍMU ROZPOČTU VE VYBRANÝCH MĚSTECH	55
5.1.1	Vrbno pod Pradědem.....	55
5.1.2	Jeseník.....	57
5.1.3	Golčův Jeníkov.....	62
6	POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY	65
6.1	ROZHOVORY S VYBRANÝMI PŘEDSTAVITELI MĚSTA.....	65
7	CHARAKTERISTIKA A NÁVRH PROJEKTU.....	73
7.1	POPIS PROJEKTU A JEHO ZDŮVODNĚNÍ.....	73
7.2	FINANČNÍ ROZPOČET	75
7.3	HARMONOGRAM	77
7.4	RIZIKOVÁ ANALÝZA	80
7.5	ZHODNOCENÍ PROJEKTU	83
ZÁVĚR		84
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		88
SEZNAM OBRÁZKŮ		89
SEZNAM TABULEK.....		90
SEZNAM PŘÍLOH.....		91

ÚVOD

Participativní rozpočtování, často označované zkratkou PR nebo PB (z anglického *Participatory Budgeting*), je proces demokratického rozhodování, který umožňuje občanům aktivně se podílet na přidělování veřejných prostředků. Tento přístup klade důraz na zapojení veřejnosti a komunit, zejména pak vyloučených skupin, do rozhodovacích procesů.

Účelem této práce je představit koncept participativního rozpočtování jako slibný přístup k vedení místní samosprávy a zdůraznit význam jeho zavádění v komunitách. V diplomové práci budou rovněž diskutovány prvky úspěšné podoby projektu participativního rozpočtování.

Projekty participativního rozpočtování jsou často iniciovány institucemi místní samosprávy jako prostředek k zajištění toho, aby se potřeby a priority komunity odrážely ve veřejných výdajích. Tím, že participativní rozpočtování poskytuje občanům možnost rozhodovat o tom, jak budou veřejné prostředky vynakládány, má za cíl posílit pocit vlastnictví a odpovědnosti za přidělování zdrojů.

Pro úspěšnou realizaci projektu participativního rozpočtování existuje několik základních prvků. Zaprvé je nutný jasný a srozumitelný popis projektu, který zajistí, že všechny zúčastněné strany, včetně členů komunity, plně porozumí cílům a záměrům projektu. Zadruhé, dobře navržená komunikační strategie je klíčovým faktorem toho, aby mohlo dojít k oslovení všech členů komunity, včetně těch žijících tzv. „stranou“, tak, aby byla zajištěna jejich účast na rozhodovacím procesu.

Zatřetí, projekty participativního rozpočtování musí mít transparentní a dostupné mechanismy pro sběr a analýzu dat. Tento proces zajišťuje, že veškeré rozhodování je založeno na důkazech a že rozhodnutí o financování lze zdůvodnit a vysvětlit veřejnosti. Začtvrté, měl by existovat jasný proces monitorování a hodnocení, aby bylo zajištěno, že projekt dosahuje svých cílů a že případné problémy lze řešit okamžitě.

Za páté a konečně, hlavní myšlenka projektu participativního rozpočtování musí řešit otázky moci a rovnosti prostřednictvím záměrného úsilí o podporu účasti nedostatečně zastoupených skupin, jako jsou ženy, mládež, osoby se zdravotním postižením a etnické menšiny. Zajištění účasti komunit žijících na hraně na rozhodovacím procesu má zásadní význam pro posílení místní demokracie a sociálního začlenění.

Závěrem lze konstatovat, že participativní rozpočtování je přístup, který má obrovský potenciál pro zlepšení veřejné správy a podporu sociálního začleňování. Dobře navržená teze projektu participativního rozpočtování může zajistit, že všichni členové komunity budou mít stejnou šanci zapojit se do rozhodovacího procesu a jejich hlas bude vyslyšen. Realizace takového projektu může vést k transparentnějšímu, spravedlivějšímu a odpovědnějšímu přidělování veřejných zdrojů a v konečném důsledku ke zvýšení kvality života a blahobytu komunit.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Primárním cílem diplomové práce je vyhotovení návrhu projektu zavedení participativního rozpočtování ve Starém Městě, a to na základě dat získaných rozsáhlejší analytickou činností všech implementovaných vstupních faktorů.

Pro teoretickou část je směrodatná práce s literárními prameny v českém i anglickém jazyce, přesněji řečeno jejich analýza a následný výtah relevantních informací s ohledem na řešenou problematiku. Tímto způsobem je pak chronologicky a v logické návaznosti vyhotoven přehled teoretických pojmů důležitých pro správnost kompletace celé práce.

První část se zaměřuje na pojmy z oblasti rozvoje území a územních samosprávných celků, dále pak na vývoj spolupráce regionů, je pojednáváno mj. i o vztahu mezi veřejnou správou a místním obyvatelstvem a zástupci privátního sektoru. Je vysvětlena teorie pojednávající o různých přístupech ve vztahu k spolupráci samospráv s širokou veřejností a podnikatelskými subjekty či jinými veřejnosprávními celky.

Následně je nastíněn pojem participativního rozpočtování, doporučení k této tématice, i soubor činností nezbytných pro úspěšnou realizaci tohoto rozpočtu. Je pojednáváno i o příkladech, jak je možno tento demokratický nástroj efektivně využít či naopak jak předcházet možným hrozbám.

V praktické části je představena oblast, pro kterou má být projekt navržen, prvně je analyzována geopolitická a socio – ekonomická situace oblasti, analogicky zjišťována komunikační a další rozvojová strategie místní samosprávy a přístup orgánů činné veřejnosprávní moci k řešené problematice, a pomocí kvalitativního šetření s polostrukturovanými rozhovory, ze kterých pak bylo možné dále čerpat data nutná k zhodnocení a tvorbě finální podoby návrhu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ROZVOJ ÚZEMÍ

Je označení pro úsilí o rozvoj určitých oblastí země, přičemž rozvoj je obvykle chápán v socioekonomickém smyslu. Regionální rozvoj tedy není měřen pouze příjmy, počtem pracovních míst a demografickými trendy v určité oblasti, ale může poukazovat i na obecnější dynamiku, jako jsou inovace a kreativita v daném regionu. Definice daného regionu nebyla vždy jednoznačná, ale když se stane jednoznačnou, je zřejmé, jak regionální rozvoj souvisí s vytvářením územních států. V keynesiánském sociálním státě byl regionální rozvoj spojen s regionálními politikami, jejichž cílem bylo překonat nerovnoměrný rozvoj různých regionů územního státu. To znamená, že regionální rozvoj byl a v některých souvislostech stále je chápán jako označení snahy o překonání nerovnováhy a nerovnoměrnosti v rámci území státu. V tomto přesnějším smyslu jsou regiony definovány tím, že jsou částí celku ve vztahu ke státu, a regionální rozvoj je agendou regionálních politik s cílem řešit "regionální problém". V jiných režimech se regionální rozvoj stále více chápe jako proces inovací a podnikání, jehož cílem je růst v každém regionu více než explicitní příspěvek k řešení konkrétního "regionálního problému". Regionální rozvoj je zde často spojován s růstem a inovacemi soukromého podnikání v určitém regionu, který je zase poměrně volně definován jako "nádoba" socioekonomické aktivity. (BÆRENHOLDT, 2009)

1.1 Region

Jakožto region můžeme označit jeden z důležitých a původních geografických pojmů, který vychází z předmětu studie oboru geografie, což je studium sféry planety Země. Definici regionu lze uvést také jako územní celek s blíže neupřesněnými hranicemi, které mají mj. plnit úlohu nižšího správního celku, tedy na nižší správní úrovni, než je úroveň státu. Regiony mají svoji strukturu i identitu, které jsou utvářeny specifickými rysy danými pro každý z nich zvlášť (krajina, jazyk, etnický původ). (ČSÚ, 2023)

Územní samospráva je úzce spojena s determinací jednotlivých regionů jako územních celků a jejich územní celistvosti, jakožto i s vytvářením a udržováním vztahů s jinými samosprávami téhož typu. Je též neodlučitelnou součástí procesu ztotožňování obyvatelstva s jejich regionem. Jedná se o optimalizovaný a strukturovaný postup, který zahrnuje preferenci propojení rozvoje v regionu, konkrétně ve věcech geografických, sociologických, ekonomických a kulturních. Logickým a historickým vývojem vyplývá najevo, že čím jsou si obyvatelé pocitově blíže a spokojenější se svým regionem, a tedy i

se svou kvalitou života v něm, tím je daný region zároveň úspěšnější a více prosperuje ve věcech ekonomických i sociálních.

(PEKOVÁ & KADERÁBKOVÁ, 2012)

Rozdělení regionů na typy podle jejich interní organizační funkce:

- **Homogenní typy** – jedná-li se o typ regionu, který jsme schopni definovat na základě vícero indicií, musí pak to, co definujeme jako pravidlo homogenity, být platné ve všech bodech, která jsou definována jako kritéria. Tento druh regionu je typičtějším jevem, alespoň obecně vzato, v geografii fyzické, kdy je kritériem např. klima, či útvar území. Méně často zde řadíme ty regiony, které jsou definovány socioekonomicky.
- **Heterogenní typy** – bývají zpravidla sjednocené ať už strukturně, či organizačně. Tvoří je alespoň jedno, či více nodálních zázemních center, které jsou spojeny pomocí uzlů, drah a toků. (WOKOUN, 2011)
- **Plánovací typ** – tyto typy regionů definujeme na základě oblasti, pro kterou je plánováno nové využití, změna interní struktury, inovace v oblasti řešení apod. Setkáváme se s nimi zejména v rámci procesu prostorového plánování.
- **Funkční typ** – jejich rámeček a oblast bývá zpravidla vymezena jistou funkcí, která bývá podřízena jinému regionu. Můžeme se setkat i s případy, kdy se funkční typy oblastí překrývají s ostatními typy regionů, které jsou již zmíněny výše.
- **Vztahový typ** – tento druh definujeme na základě ucelených vazeb vzniklých mezi geografickými objekty. Hovoříme zde o maximálním propojení interních konexí regionu spolu s minimální četností překryvu vazeb napříč hranic regionu. Jako příklad zde lze uvést každodenní přepravu za prací či službami. V případě fyzické geografie je zdárně možno uvést jako příklad povodí. Mezi vztahové typy regionů řadíme i administrativní regiony jako jsou např. obce, okresy a kraje. (WOKOUN, 2011)

1.2 Územní samosprávy

Územní samosprávou je rozuměn celek, jenž je osídlen komunitou obyvatel, a kterému je též Ústavou České republiky umožněno právo na samosprávu vlastních veřejných záležitostí. Samosprávu věcí veřejných umožňuje celá řada vztahů napříč politickým,

kulturním a ekonomickým spektrem, které mají svůj základ v zákonem stanovené rozhodovací samostatnosti. (MARKOVÁ, 2000)

1.3 Vznik a rozvoj Územních Samospráv

Propast mezi mírou vyspělosti a kvality života měst mezi sebou, se prohlubovala. Šlo o výhodnější, či strategičtější, geografické umístění některých měst oproti ostatním, což umožňovalo kumulovat bohatství a vliv rapidnějším tempem těm zvýhodněným, a tedy i více možností svého rozvoje. Ovšem geografické umístění nebylo to jediné, co ovlivňovalo příznivý vývoj a chod měst, neboť s rozvojem řemesel a obchodu přišlo i zvýšení frekventovanosti pohybu lidí ve městech kvůli službám. Našla se však i města, která „díky“ své malé velikosti, ať už územního, nebo populačního rázu, zameškávala rychlost vývoje ve srovnání s dalšími z městských útvarů. (MARKOVÁ, 2000)

1.4 Finanční hospodaření a správa

Hospodaření a finanční správa města byly osvobozeny od možnosti získat příjem, což však bylo vyrovnáno zbavením měst odpovědnosti podílet se na výdajích, které byly vynakládány na veřejné služby a zabezpečení. Paradoxně se v tomto případě velká města spravovala hůře, neboť bylo, oproti malým samosprávám, nutno vynaložit větší úsilí a výdaje na údržbu, rozšiřování a zkvalitňování těchto veřejných potřeb.

S příchodem 18. a 19. století přišla i průmyslová revoluce, která zažila svůj největší rozmach v tehdejší kolonizační velmoci – Viktoriánském Spojeném Království. To ve světě vedlo k masivní urbanizaci, a tedy i větším výdajům na údržbu veřejného pořádku, vč. vzniku nových městských částí a aglomerací, nesoucí s sebou větší břímě hlavně pro města.

Nevyrovnanost v rychlosti postupu rozvoje průmyslu a obchodu, jakožto i častá izolovanost samostatných městských samosprávných subjektů, byly primární příčinou růstu rozdělování společnosti na bohaté a chudé. Po vzoru teorie motýlích křídel tak tyto sociální a ekonomické „tikající bomby“ rezonovaly v další negativní důsledky v podobě nežádoucího přesunu obyvatelstva a odlivu kapitálu, mající celé za výsledek další zpomalení ekonomického rozvoje. V dalších krocích se tak tehdejší autokratické vlády uchýlovaly k minimalizaci izolace měst, snižování autonomie a privilegií jednotlivých samospráv a samozřejmě i k důslednější kontrole hospodaření těchto subjektů.

Tyto události pak vedly k počátku soustředění moci do mocenských center, což zanechalo samosprávy sice samostatné, avšak již jen částečně, neboť z hlediska financování již měla rozhodující slovo nově vznikající centrální samospráva, nadřazená těm regionálním.

Když se pútilo 20. století, započaly demokraticky zřízené státy uznávat právo územních samospráv na to, aby v rámci své územní působnosti spravovaly věci veřejné a další věci týkající se veřejné správy. (MARKOVÁ, 2000)

1.5 Počátek a historický vývoj územních samospráv na našem území

Za počátek a jakési zřízení samospráv, která měla na starosti vždy určitou oblast, tedy územní samosprávy dnes, považujeme roky 1848-1849, což byly revoluční léta Evropy, kde započínala moderní epocha dějin lidstva, která se nevyhnula ani byrokracii, která se změnila až do podoby, jak ji známe dnes. (MARKOVÁ, 2000)

1.5.1 Zřízení územních samospráv

Za jeden z prvotních dokumentů, který umožnil zákonnou úpravu územní samosprávy, považujeme tzv. Stadiónovo prozatímní obecní zřízení, kteréhož vznik datujeme do roku 1849. Jednalo se o tzv. ustanovení o působnosti obce na přirozené a přenesené, do platnosti však bylo uvedeno jen ustanovení upravující domovské právo.

Další takový dokument, zmiňující a nějak upravující samosprávu a její ve svém obsahuje Pillersdorfova ústava z roku 1848, což byla první ústavní listina habsburských zemí. Další byl rámcový říšský zákon obecní pro země předlitavské a v roce 1864 zemské zákony obecní pro Čechy, Moravu a Slezsko. (MARKOVÁ, 2000)

1.5.2 Financování samospráv a jeho historický vývoj

Rezolucí ministra financí a NKÚ v roce 1863 vznikl státní rozpočet, který měnil, do té doby u rozpočtu nevídanou, právní úpravu. Konkrétně tu upravující výdaje státní kasy, kdež do té doby vládla libovůle panovníka. To se touto úpravou o státním rozpočtu změnilo.

Přirozeným vývojem času se měnil a rozrůstal počet úkonů svěřených k výkonu samosprávě, tím tedy i míra finančních machinací, které skrze tuto buňku státní moci procházely, tedy příjmy a výdaje, které mohla samospráva přímo ovlivňovat. S nástupem

většího objemu tak bylo nutné vzájemné finanční vztahy mezi státem a samosprávou novelizovat. Snahám navzdory však zůstal tento finanční systém i nadále regulován státem.

Vznikem republiky v roce 1918 a následným uvedením do chodu úpravy zákona o obecních zařízeních, samospráva omezena. Tato novela nařizovala zřízení finančních komisí pro každou obec zvlášť. Jednalo se o nový orgán s právem na stížnosti s odkladným účinkem, a to do doby, než bylo obecním zastupitelstvem usneseno vše o věcech finanční povahy. (MARKOVÁ, 2000)

Jednou z prvních výzev, které musela nová vláda čelit, bylo vyřešit situaci kolem nedostatku finančních zdrojů, který vznikl s nárůstem potřeb. Podařilo se navýšit počet a celkový objem příjmů do státní kasy, ovšem výdaje vznikaly minimálně tímtež tempem. Vzniklý problém se tehdejší vláda rozhodla řešit pomocí vydávání nových právních předpisů. Došlo k úpravám zákonů o obecním hospodaření, které umožnily zvýšení míry dozoru nad hospodařením obcí, stanovily roční rozpočty, jasně stanovily poslušnost plnění závazků podle příjmů, které většinou putovaly z výnosů lokálních fabrik, státní pomoci a zisku z místního majetku. Celkově bychom to mohli z pohledu obcí hodnotit jako kladný krok vpřed.

Celkově upravoval financování územních samospráv, alespoň správně, zákon č. 77/1927 Sb., který, vyjma pár úprav, platil až do komunistického převratu, respektive do roku 1949, kdy zákon komunisté zrušili. Jednalo se o právní úpravu zaměřenou na schodky rozpočtů územních samospráv. Posiloval možnost dozoru a kontroly vyšších orgánů nad rozpočty nižších. Zřizoval fondy, které měly oddlužit nižší územní samosprávy, avšak aby na tyto peníze mohlo být dosaženo, musely nejdříve územní samosprávy prokázat, že se pokusily peníze získat všemi jinými dostupnými prostředky.

Prostředků, které bylo nutno vynaložit na chod obcí však stále přibývalo, čemuž nepomohla ani stále se prohlubující ekonomická krize ve 30. letech, což způsobovalo obtíže zejména obcím. K tomu, aby mohly obce normálně fungovat, potřebovaly obce úvěry. A to snahám o opak, a to i legislativně, navzdory.

Po příchodu nacistického Německa a zřízení Protektorátu, bylo řízení hospodářství vedeno podle protektorátního systému. Po konci druhé světové války se uchylovaly obce ke zřizování národních výborů, což vedlo k upuštění od systému samospráv. V roce 1948 sice bylo ještě počítáno s komunálním vlastnictvím, o rok později však již došlo ke zrušení zemského zřízení, nahrazeno třemi stupni národních výborů. Finanční hospodaření těchto

výborů bylo přímo napojeno na státní rozpočet, což bylo zcela v rozporu s principem komunálního vlastnictví, které zůstalo fiktivním.

Jakési znovuzrození územních samospráv lze pozorovat s příchodem roku 1953. Ovšem právní úpravou z roku 1960, kdy vznikla i nová ústava, byly národní výbory složkou státní moci, čímž došlo k tomu, že územní samosprávy nedostaly nezávislosti na složkách státní moci až do roku 1990.

Znovuzřízení místní samosprávy bylo navazující na tradici územních samospráv v českých zemích. Vliv měl jistě i vývoj samospráv v demokratických zřízeních v západní Evropě. Hlavně tedy to, jak je vyjádřen v Evropské chartě místní samosprávy, kterou přijaly členské státy Rady Evropy 15.10.1985 ve Štrasburku.

Ústavní zákon z roku 1990, tedy č. 249/1990 Sb., který přeměňoval československé ústavní předpisy, rušil národní výbory a krajská zřízení, čímž ukotvil obecní samosprávy v zákoně.

Avšak k důležitému posunu v přijetí samospráv ústavou dochází až v roce 1993, konkrétně 1.1.1993, kdy byla přijata Ústava České republiky a tímto dnem tak nabyla účinnosti. (KOL. AUTORŮ, 1999)

1.5.3 Rozpočet

Aby bylo možné zabezpečit plynulý finanční chod územního samosprávného celku, je zapotřebí stanovit rozpočet, a tedy i prostředky zajišťující finanční rovnováhu tohoto celku. Charakterizovat jej lze jako decentralizovaný peněžní fond. Je vymezen začátkem a koncem období, pro který je stanoven, a taktéž představuje základ finančního hospodaření.

Státní rozpočet a rozpočty územních celků a fondů mezi sebou sestavují propojenou soustavu. Soustava je tvořena tedy samostatnými články, které, i když samostatné, svou provázaností formují celek. (PROVAZNÍKOVÁ, 2015)

Hospodaření obcí je realizováno na základě vlastní rozvahy příjmů a výdajů s využitím vlastních finančních prostředků. Toto hospodaření upravuje zákon č. 250/2000 Sb., který obsahuje tzv. malá rozpočtová pravidla a je těsně vázán na zákon č. 218/2000 Sb., tzv. velká (PAVLÍK, 2014) rozpočtová pravidla. Oba ze zmíněných zákonů mají za účel efektivní hospodaření s veřejnými penězi.

Na základě výše zmíněných pravidel je rozpočet sestavován vždy na období jednoho kalendářního roku, navazující na rozpočtový výhled. (MELION, 2000)

Rozpočtová pravidla počítají s vytvořením vždy vyrovnaného rozpočtu s možností schválení buďto deficitního anebo přebytkového. V praxi je však obtížné sestavit rozpočet, kde by se příjmy rovnaly výdajům, a to buď z důvodu nerovnosti rozpočtu z předcházejícího období anebo z plánovaného přebytku pro období příští.

Rozpočet obsahuje veškeré příjmy, výdaje a ostatní finanční machinace neuskutečňované mimo rozpočet, vč. tvorby a využití fondů. Rozpočet neobsahuje machinace s cizími peněžními prostředky, sdruženými prostředky nebo prostředky vycházejícími z tzv. podnikatelské činnosti. Výnosy získané podnikatelskou činností jsou zapojovány do rozpočtu samosprávy kdykoli to obce uznají samy za vhodné, nejpozději však vždy do konce účetního období, v tomto případě do konce kalendářního roku. (SEDMIHRADSKÁ, 2004)

Příjmy rozpočtu lze charakterizovat na druhové, odvětvové, odpovědnostní a konsolidační.

Druhové lze členit dále do čtyř skupin:

1. Do první skupiny zařazujeme daňové příjmy, které obcím zaručuje zákon č. 243/2000 Sb. Hovoříme zde o tzv. sdílených daních, které územní samosprávy sdílí se státem, jedná se o daně z příjmu FO, z části daně z příjmů OSVČ, daně z příjmu zvláštní sazbou, daně z příjmu PO a DPH. Potom se jedná o daně výlučné, tedy o daně z příjmu obcí a daně z nemovitostí. Mezi daňové příjmy zařazujeme též správní poplatky.
2. Do této skupiny zařazujeme příjmy z vlastní činnosti, např. z poskytování služeb, z pronájmů obecních bytů, z přijatých úroků, prodeje majetku apod.
3. Sem řadíme kapitálové příjmy, které jsou tvořeny prodejem dlouhodobého investičního majetku

Do této skupiny zahrnujeme příjmy, které obcím putují z dotací ze státního rozpočtu, fondů, EU a z krajské kasy. (SEDMIHRADSKÁ, 2004)

Do výdajové skupiny rozpočtu řadíme závazky, které obcím vyplývají ze zákona a které jsou prvořadé. Zahrnuje daně, odvody, poplatky, sankce a jím podobné. Další z výdajů jsou např. úhrady vyplývající z vlastních činností obcí, tedy péče o majetek, výdaje na veřejně prospěšné činnosti, kterou obec nevykonává sama a výdaje spjaté se zabezpečením výkonu státní správy v přenesené působnosti. (PROVAZNÍKOVÁ, 2015)

U rozpočtu a jeho tvorby je vždy nutné dodržovat několik rozpočtových zásad, představující systém pravidel získaných historickým vývojem a zkušenostmi. Obecně mezi ně řadíme tyto zásady:

1. Sestava a schválení rozpočtu každým rokem, pokud tedy již rozpočet není schválen před jeho počátkem.
2. Pravdivost a skutečnost rozpočtu, tj. skutečný a nezkreslený odhad příjmů a výdajů
3. Úplnost a jednotvárnost, které lze dosáhnout závaznou rozpočtovou skladbou
4. Dlouhodobá rovnost, tvořící základ úspěšné dlouhodobé rozpočtové udržitelnosti
5. Efektivnost, která stanovuje co nejekonomičtější hospodaření s rozpočtovými prostředky
6. Publicita, kdy jsou občané co nejdůkladněji a transparentně informováni o nakládání s veřejnými prostředky

(SEDMIHRADSKÁ, 2004)

1.6 Regionální rozvoj

Regionální rozvoj lze definovat jako soubor činností snažící se o vyvážený rozkvět daného územního celku v souladu s hospodářskou politikou. Jeho smyslem však není docílit stejné a sociální úrovně jednotlivých regionů ve státním celku, nýbrž podpora problémových regionů v ekonomickém a sociálním rozvoji.

Regiony, které mají menší územní rozsah, označujeme jako mikroregiony. Jejich existence se z praktického hlediska ztotožňuje s účelovostí, a to zejména v rámci získání společné podpory pro čerpání financí ze státní kasy nebo z fondů EU. Na našem území utvářejí mikroregiony cca 90% územní rozlohy.

V souvislosti s politikou jednotlivých regionů se často můžeme setkat s výrazy typu ekonomický růst či ekonomický rozvoj. Ačkoliv se oba výrazy zdají být totéž, nejsou totéž. To, co je myšleno pojmem ekonomický růst, lze charakterizovat jako všeobecné zlepšení ekonomické úrovně dané oblasti a lze jej definovat ukazatelem výše HDP. Jedná se tak o kvantitativní ukazatel a veličinu. U ekonomického rozvoje se však jedná o veličinu kvalitativní, konkrétně kvalitativní zlepšení úrovně oblasti. Ukazatele, kterými můžeme ekonomický rozvoj měřit, je vícero. Můžeme mezi ně zařadit dopravní infrastrukturu, dostupnost zdravotnických zařízení, či kvalitu ovzduší a vzdělávání.

„Pojmem „regionální rozvoj“ rozumíme růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování, popřípadě zmírňování regionálních disparit. „

(MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2007-2013.)

„Dle praktického pojetí je regionálním rozvojem vyšší využití a zvýšení potenciálu vymezeného prostoru (území) vznikající v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů. Toto zvýšení a vyšší využití se projevuje v lepší konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatel, stavu životního prostředí apod. Toto praktické pojetí regionálního rozvoje najdeme zejména v souvislosti s činnostmi neakademických institucí, tj. zejména krajských, městských, obecních úřadů a soukromých společností.“

(VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE, 2006)

Existuje několik teorií, které mají za úkol definovat co nejefektivnější vývoj regionálního rozvoje, ovšem ve své podstatě se vždy v několika kritériích různí. Společným jmenovatelem je však řešení vzniku disparit mezi jednotlivými regiony a jejich následné odstranění. Regionální disparity jsou rozdíly mezi jednotlivými oblastmi, ať už v oblasti hospodářské, enviromentální či sociální, a to v míře, která je více či méně celospolečensky uznána za nežádoucí. Avšak mezi zmíněné rozdíly nelze brát ty, které vyplývají z rozmanitosti podmínek oblastí a z nich vyplývající diverzity kvality života, např. ve městech oproti vesnicím, kde se výhody a nevýhody navzájem vyvažují.

(MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2007-2013.)

Teorie regionálního rozvoje má nejzákladnější členění do dvou skupin. Lze je dělit na konvergenční a divergenční. První z nich považuje snižování diverzity jednotlivých regionů za základní a přirozenou tendenci, kdežto druhá z teorií, divergenční, tvrdí, že v rámci dalšího přirozeného vývoje by docházelo pouze k prohlubování a zvyšování rozdílů mezi oblastmi. (BLAŽEK J. , 2021)

Teorie regionálního rozvoje mají svůj původ v základních ekonomických principech a tvrzeních. Čili k tomu, abychom pochopili tyto teorie bychom měli být obeznámeni alespoň se základními ekonomickými teoriemi. Mnoho z teorií regionálního rozvoje totiž vychází přímo z teorií ekonomických.

Teorie regionálního rozvoje podle směru

- **Neoklasický**– Základní myšlenkou zde je přesouvání dělnické třídy za práci za užití prostředků zajišťujících větší mobilitu, jedná se o přístup, kde převažuje konvergenční teorie regionálního rozvoje. V praxi bychom se s tímto přístupem mohli setkat v době od 20. do 40. let 20. století.
- **Keynesiánský**– Oproti neoklasickému je zde tvořen základní princip opačným přístupem, tedy přesun práce za dělníky užitím kapitálu, a to do problémových oblastí, ve kterých je potřeba vytvořit pracovní místa, to vše za účelem zlepšení úrovně sociální a ekonomické integrity v daných oblastech. Jedná se tedy o způsob, se kterým se setkáváme u teorií sociální nerovnováhy. Převažoval hlavně v letech 1950-1975.
- **Neomarxistický**– Prosazovatelům neomarxismu se nikdy nepodařilo úspěšně zformulovat jednotné myšlenky, které by v tomto případě plnily dogmatický účel. Avšak v některých zemích, kde byl tento způsob politiky praktikován,

bylo možné zaznamenat nadprůměrnou účinnost (i u nás v tehdejší Československu), ovšem na úkor ekonomické výkonnosti a celkové konkurenceschopnosti celého státu oproti jiným. Převažující teorií, se kterou se můžeme setkat ve spojitosti s neomarxismem, je divergenční teorie regionálního rozvoje. Tento přístup byl populární v letech 1970-1985.

- **Neoliberální** – Tento přístup se váže k všeobecné podpoře lokální iniciativy, zejména pak malých a středních podniků. Váže se k diverzifikaci a decentralizaci kompetencí, mj. např. i k snižování regulí. V tomto případě nepřevažuje jedna teorie, nýbrž dvě, konvergenční i divergenční teorie. Uplatňován je tento přístup od 70. let minulého století až do současnosti.
- **Institucionální** – Princip, který tento přístup prosazuje, je kooperace a zlepšování se. Stejně jako u neoliberálního, i zde je kladen důraz na podporu malých a středních podniků. Ovšem navíc propaguje šíření inovativních řešení z důvodu rovnoměrného regionálního vývoje. Uplatňován je od roku 1980 i v současnosti.

(BLAŽEK J. , 1999)

Neintervenciční přístup k regionálnímu rozvoji:

Neintervenciční přístup je politika „bez zásahů“, která nechává tržní síly, aby řídily regionální rozvoj. Tento přístup předpokládá, že trhy jsou efektivní a budou přidělovat zdroje a příležitosti regionům, které jsou nejproduktivnější a nejkonkurenceschopnější. Důraz je kladen na volný pohyb zboží, kapitálu a pracovních sil a na deregulaci trhů. Neintervenciční přístup předpokládá, že vlády by neměly zasahovat do regionálního růstu ani jej usměrňovat, ale měly by naopak vytvářet prostředí, které podporuje inovace a podnikání.

Intervencionistický přístup k regionálnímu rozvoji:

Intervencionistický přístup k regionálnímu rozvoji je opakem neintervenciční politiky. Tento přístup se vyznačuje přímým zapojením vlády do procesu rozvoje. Vláda hraje rozhodující roli v hospodářském růstu tím, že poskytuje zdroje, řídí investice a uvádí v existenci politické rámce, které podporují regionální růst. Intervencionistický přístup

předpokládá, že trh není efektivní, a že je zapotřebí vládních zásahů k nápravě selhání trhu a k podpoře lidského rozvoje. Vládní zásahy mohou mít podobu dotací, daňových pobídek, rozvoje infrastruktury nebo přímých investic. Intervencionistický přístup uznává, že vlády hrají v hospodářském rozvoji zásadní roli, a že k podpoře spravedlivého růstu a rozvoje jsou nezbytné aktivní zásahy státu.

(BLAŽEK J. , 2021)

Členění regionální politiky:

1. **Politika soudržnosti:** Cílem této politiky je snížit rozdíly v hospodářském a sociálním rozvoji mezi jednotlivými regiony Evropské unie. Financuje infrastrukturní a rozvojové projekty s cílem zlepšit konkurenceschopnost méně rozvinutých regionů.
2. **Politika rozvoje venkova:** Cílem této politiky je podpora hospodářského růstu a ochrana přírodních zdrojů ve venkovských oblastech. Poskytuje finanční prostředky pro zemědělství, lesnictví a venkovské podniky.
3. **Regionální inovační politika:** Tato politika se zaměřuje na podporu inovací a podnikání v konkrétních regionech. Podporuje výzkum a vývoj, transfer technologií a zakládání nových podniků.
4. **Politika rozvoje měst:** Tato politika se zaměřuje na revitalizaci městských oblastí poskytováním finančních prostředků na rozvoj infrastruktury, bydlení a veřejných prostranství. Jejím cílem je zlepšit kvalitu života a podpořit hospodářský růst v městských oblastech.
5. **Politika zaměstnanosti a sociální politika:** Tato politika se zaměřuje na zlepšení pracovních příležitostí a sociálního začlenění v konkrétních regionech. Poskytuje finanční prostředky na pracovní školení, vzdělávání a programy sociální péče.
6. **Politika životního prostředí:** Tato politika se zaměřuje na ochranu přírodních zdrojů a podporu udržitelného rozvoje v konkrétních regionech. Poskytuje finanční prostředky na

projekty v oblasti obnovitelných zdrojů energie, nakládání s odpady a ochrany životního prostředí.

7. Dopravní politika: Tato politika se zaměřuje na zlepšení dopravní infrastruktury a propojení mezi jednotlivými regiony. Podporuje rozvoj silnic, železnic, letecké a námořní dopravy.

(GORZELAK, 1992)

1.7 Účastníci regionálního rozvoje

Jednou z priorit, kterou je nutno si v řešení otázky územního rozvoje stanovit, je deklarace základního zřizovacího a účastnického rámce. Je důležité rozlišovat jednotlivce a kolektivní představitele a identifikovat jejich společné zájmy i práva. Další z preferencí by měla být proklamace o uznání ekologických a sociálních dopadů, které jejich společná rétorika může přinést.

Kooperativní činnost jednotlivých aktérů podílejících se na rozvoji dané oblasti je pozitivním krokem k vytvoření ideálního prostředí pro všechny party, které jsou spoluúčastněny. Každá ze stran pak aplikuje své přednosti, minimalizuje rizika selhání a preventivním přístupem zamezuje výskytu předvídatelných pochybení. Účastníci, kteří mají na situaci markantní vliv, jsou disponenty dostačujících kapacit v oblastech lidských i finančních zdrojů, které lze označit za nepostradatelné pro expanzivní politiku. Naopak pro aktéry, kteří mají na územní rozvoj menší možnost vlivu, je nevyrovnaný objem kapitálu omezujícím faktorem.

Mezi menší aktéry můžeme zařadit: malé samosprávy, organizace vytvořené obcemi, malé podniky, působící hnutí a dobrovolnické skupiny, ale i organizace z neziskového sektoru.

Občané daného regionu však hrají klíčovou roli na výsledné územní rozvinutí, neboť kooperace a možnost společného podílení se na změnách se tak stane příležitostí ke zlepšení regionální situace. Přínosem je i spoluúčast obyvatelstva, tedy jeho angažovanost vůči dění v obci. Kladný přístup občanů reflektuje jejich satisfakci ze života v obci.

(BINEK, GALVASOVÁ, CHABIČOVSKÁ, HOLEČEK, & SVOBODOVÁ, 2012)

Zpravidla dělíme aktéry na:

1. *Shareholders* – podílejší se subjekty zapojené do procesu řešení či přípravy (obce, podnikatelé, spolupracující obce)
2. *Stakeholders* – zainteresované subjekty, na které bude aktivita působit (občané, návštěvníci)
3. *Placeholders* – dotčené subjekty, v jejichž území se aktivita realizuje.

(BINEK & GALVASOVÁ;, 2011)

2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Pro úspěch regionální politiky je zásadní spolupráce zúčastněných stran. Zahrnuje zapojení a spolupráci několika zainteresovaných stran, tj. jednotlivců i skupin, tedy těch, kteří mají zájem na hospodářském, sociálním a environmentálním rozvoji regionu. Mezi zainteresované strany mohou patřit místní podniky, komunitní organizace, nevládní organizace, vládní agentury a obyvatelé. (PAVLÍK, 2014)

2.1 Význam spolupráce a její vliv na územní rozvoj

Partnerství mezi zúčastněnými stranami může mít pozitivní dopad na regionální rozvoj díky sdružování zdrojů, sdílení znalostí a zkušeností a práci na společných cílech. Toho lze dosáhnout prostřednictvím regionálních politických iniciativ, které podporují zapojení zúčastněných stran, jako jsou veřejné konzultace, struktury řízení založené na spolupráci a platformy s více zúčastněnými stranami. (PAVLÍK, 2014)

Některé příklady regionálních politik, které zahrnují spolupráci zúčastněných stran, jsou následující:

1. **Strategie inteligentní specializace:** Cílem strategií inteligentní specializace je určit oblasti specializace regionu a vytvořit společnou vizi pro inovace, konkurenceschopnost a růst. Zúčastněné strany se podílejí na vývoji a realizaci těchto strategií, což může vést ke koordinovaným opatřením a investicím.

2. **Regionální inovační ekosystémy:** Regionální inovační ekosystémy zahrnují vytváření příznivého prostředí pro inovace a podnikání spojením zúčastněných stran z akademické sféry, průmyslu a státní správy. Tyto ekosystémy mohou podpořit vznik a rozšiřování inovativních podniků, což povede k vytváření pracovních míst a hospodářskému rozvoji.

3. **Strategie udržitelného rozvoje:** Cílem strategií udržitelného rozvoje je vyvážit hospodářský růst, sociální začlenění a ochranu životního prostředí. Tyto strategie zahrnují zapojení zúčastněných stran do participativního procesu s cílem definovat priority udržitelnosti regionu, vypracovat akční plány a sledovat pokrok.

Za účelem shrnutí lze konstatovat, že spolupráce zúčastněných stran je důležitou součástí rozvoje a implementace regionální politiky. Zapojením zúčastněných stran mohou

regionální politiky těžit z jejich příspěvků, odborných znalostí a zdrojů, což vede k efektivnějšímu a udržitelnějšímu regionálnímu rozvoji. (PÁNEK, 2022)

2.2 Úrovně spolupráce regionálního rozvoje

1. Dvoustranná spolupráce:

Jedná se o spolupráci mezi dvěma zeměmi nebo regiony s podobnými cíli v rámci konkrétního projektu nebo iniciativy. Dvě země se například mohou dohodnout na vytvoření projektu dopravního koridoru, který je spojuje, nebo na uzavření obchodních dohod, které mají podpořit jejich ekonomiky.

2. Mnohostranná spolupráce:

Ta zahrnuje spolupráci s více zúčastněnými stranami, včetně mezinárodních organizací, vlád a nevládních organizací, při řešení regionálních problémů, jako je hospodářský rozvoj, ochrana životního prostředí nebo sociální zabezpečení. Mnohostranná spolupráce umožňuje zemím sdružovat zdroje a znalosti pro dosažení výraznějšího dopadu a udržitelného pokroku.

3. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru:

Jedná se o spolupráci veřejného a soukromého sektoru při podpoře regionálních rozvojových iniciativ, jako jsou infrastrukturní projekty, podpora obchodu nebo podnikání. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru využívá silných stránek jednotlivých sektorů, jako jsou regulační pravomoci vlády a inovační a investiční schopnosti soukromých podniků, k dosažení společných cílů.

4. Spolupráce na úrovni společenství:

Tato spolupráce zahrnuje spolupráci místních komunit při řešení regionálních problémů, jako je chudoba, zdravotnictví nebo vzdělávání. Spolupráce založená na komunitách má zásadní význam pro zajištění toho, aby rozvojové iniciativy odpovídaly specifickým potřebám a aspiracím dotčených lidí a udržovaly jejich účast a odpovědnost.

(PAVLÍK, 2014)

2.3 Současné trendy, formy a tendence regionální spolupráce

V současnosti dochází u regionální politiky ke značné digitalizaci oproti dřívějšímu, avšak je stále brzděno institucionálním přístupem k věci. Moderní politika regionálního rozvoje považuje za důležité maximální využití regionálního potenciálu, který je rozvíjen zlepšením infrastruktury a větším využitím místních aktiv (lidské zdroje, kontakty, kulturní a přírodní dědictví, historický odkaz apod.).

Pozitivním efektem této politiky je do jisté míry eliminace rozdílů mezi politikami regionů a politikou celostátní, a to hlavně z důvodu snahy tyto politiky co nejvíce propojit. Dochází i k přiblížení zájmů soukromého sektoru s vládním, kdy se nezdá, kdy můžeme setkat s použitím prostředků vynucujících jejich spolupráci.

Dalším současným trendem, kterého si lze povšimnout, je zvýšení vlivu umístění regionu na fungování místní státní správy a samosprávy navýšením odpovědnosti ve věcech činných v místní regionální politice přenesením pravomocí na osoby, které jsou svým rozhodováním přímo ovlivněny a kterých se přijaté změny a opatření budou dotýkat. Tím pak dochází k decentralizaci veřejné správy a diverzifikaci pravomocí do regionálních samospráv, které pak mají i větší dohled nad financemi určenými pro danou lokalitu.

Mimo jiné má současný vývoj v trendu regionální politiky tendenci rozšiřovat pole působnosti v podobě podpory infrastruktury, podnikání a rozvoji lidských zdrojů (typické např. pro současný vývoj členských států EU a s ním spojené politiky regionálního rozvoje). Důraz je kladen i na promyšlenější a strategicky založené plánování, stanovování měřitelných a jasně daných cílů, rozvržení celých procesů do jednotlivých kroků, efektivní systém implementace, monitoring již zaběhnutých programů a valuace jejich efektivnosti.

To celé má za důsledek soustředění kapitálu do rozvoje lidských zdrojů, které byly vyhodnoceny jako klíčové pro úspěšnou rozvojovou politiku regionů. Jako příklad lze uvést spolupráci středních a velkých firem se vzdělávacími institucemi, kdy spousta absolventů po úspěšném dokončení studia zamíří přímo do smluvených firem, ve kterých v rámci studia studenti plnili své praxe či stáže. Tento krok má pak kladný efekt na zaměstnanost regionu a pro firmy razantně snižuje dobu nutnou na zaškolení nově přichozích pracovních sil.

Mezi další způsoby nepřímé podpory zde lze zařadit programy rekvalifikace, zvýhodněný pronájem budov a pozemků podnikům i podpora nově začínajících podnikatelů v podobě kvalifikovaného poradenství a finanční podpory.

Partnerství a spolupráce v oblasti strategie regionálního či územního růstu znamená kooperaci mezi několika subjekty, jako jsou například orgány veřejné správy, podniky, nevládní organizace a další zúčastněné strany, s cílem podpořit hospodářský a sociální rozvoj v daném regionu či území. Partnerství a spolupráce zahrnují společné cíle, doplňující se činnosti a společnou odpovědnost za provádění rozvojových strategií. Cílem

partnerství a spolupráce je využít odborné znalosti, zdroje a politickou vůli k dosažení cílů regionálního rozvoje, kterých nemůže dosáhnout žádný jednotlivý subjekt sám.

Partnerství a spolupráce mohou zahrnovat různá pole působnosti a druhy činností, mezi které řadíme aktivity, jako jsou například společné investice do infrastruktury, společné marketingové akce (např. společná tvorba regionální značky), sdílení inovací, vědomostí a zdrojů, koordinace lokální správy a zapojení všech zúčastněných stran.

Partnerství a spolupráci často usnadňují regionální rozvojové agentury nebo organizace, které poskytují platformu pro dialog, koordinaci a mobilizaci zdrojů. Při uplatňování metody partnerství a spolupráce se rozumí, že výzvy regionálního rozvoje často vyžadují společnou iniciativu, přičemž se prostřednictvím partnerství a spolupráce dosahuje souladu zájmů a úsilí různých aktérů ve prospěch jejich jednotné vize regionálního růstu.

(CERNEA, 1988)

Zapomenout nesmíme ani na strategickou analýzu, která je nutná k identifikaci silných a slabých stránek regionu, a z nich vycházejících příležitostí, či naopak rizik (SWOT analýza). Pokud totiž nejsme schopni jasně pojmenovat a identifikovat faktory regionálního úspěchu či neúspěchu, nebudeme pak ani schopni jako aktéři strategického růstu s danou situací něco dělat. Tedy nebyli bychom schopni využít plný potenciál lokálních předností, či naopak neminimalizujeme dopad věcí, které představují pro danou lokalitu zátěž, riziko či zpomalení růstu. Oproti tradiční „relokační“ regionální politice se jedná o markantní krok směrem k řešení podstaty regionálních problémů, nikoliv jen jejich následků.

Co lze pozorovat jako trend v současné regionální politice přichází v podobě čím dál častější spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP – *Public Private Partnership*) je forma spolupráce mezi vládou a soukromými subjekty při realizaci projektu nebo poskytování služeb, které tradičně vykonává veřejný sektor. Cílem těchto partnerství je využít silné stránky veřejného i soukromého sektoru a vytvořit vzájemně výhodné uspořádání.

Hlavním cílem této spolupráce je vnést do veřejného sektoru efektivitu soukromého sektoru, což vede k lepším výsledkům, pokud jde o realizaci projektů, kvalitu a efektivitu nákladů. Projekty PPP mohou mít různou podobu, včetně smluv na projektování, výstavbu, financování, provoz a údržbu infrastrukturních aktiv, jako jsou silnice, mosty, letiště, nemocnice a školy.

Kooperace typu PPP mohou mít různou strukturu v závislosti na potřebách projektu a zúčastněných stran. V některých případech může vláda poskytnout většinu finančních prostředků, zatímco soukromý sektor může převzít výstavbu a provoz projektu. V jiných případech může soukromý sektor přispět většinou finančních prostředků a poskytnout odborné znalosti a zdroje pro řízení dlouhodobého projektu.

Tyto způsoby partnerství jsou obecně považována za úspěšná, pokud dosahují požadovaných výsledků a přínosů pro všechny zúčastněné strany, včetně zlepšení poskytování služeb, snížení nákladů, generování příjmů, vytváření pracovních míst a podpory hospodářského rozvoje. Mohou však být také složité a náročné na řízení, což vyžaduje pečlivé plánování a vyjednávání, aby bylo zajištěno uspokojení potřeb všech zúčastněných stran. (BLAŽEK J. , 2021)

Současný trend mj. naznačuje, že má v současnosti regionální politika tendenci inklinovat k tomu, aby byl do regionů zvětšen přísun zahraničního kapitálu, čehož mají regiony snahu dosáhnout pomocí lákání zahraničních investorů. To lze pozorovat na snaze o užší propojení politiky inovací se zahraničním kapitálem, avšak za předpokladu, že se nebude jednat o investici jednorázovou, nýbrž též spjatou s tzv. *follow up* (také *after-care*) programy, což jsou programy samosprávních územích celků, zajišťující další podporu veřejného sektoru investorům přicházejících ze zahraničí. Tato politika je důsledkem stále intenzivnější globalizace, ve které se nadnárodní korporace nebojí investovat své peníze na několika kontinentech současně. Setkat se s příklady lze v různých podobách, a to např. investováním do staveb průmyslových zón a komerčních objektů, případně jejich pronájem za zvýhodněnou cenu. V ČR tak díky těmto programům najdeme sklad Amazonu v Dobrovízi za Prahou nebo výrobní závod automobilky Hyundai v Nošovicích na Frýdeckomístecku.

Jak bylo již zmíněno, věnují se tož programy regionálního rozvoje v současnosti nejen tomu, aby přilákaly nové investory, avšak mají i ten záměr udržet investory stávající. Toho se regiony pokoušejí docílit pomocí preventivních opatření, která mají na úkol jejich možnému odchodu zabránit, či minimalizovat rizika spojená s rizikem odlivu zahraničního kapitálu. Za primární cíle, které si tyto programy stanovují, řadíme např. rozšíření stávajících výrobních závodů, případně zvýšit počet subdodavatelů z regionu. Dále lze uvést snahu o zvýšení pravomocí současného managementu v těchto firmách, a to zejména v oblasti rozhodování o investicích a reinvesticích. Z obecného hlediska se tak jedná o snahu zvýšení přidané hodnoty těchto investic různými způsoby.

Tyto postupy mají zajistit spokojenost „zákazníka“, a jak je uvedeno výše, minimalizovat pravděpodobnost jeho odchodu, případně aby při zvažování dalších investic upřel svůj pohled díky stávající spokojenosti znovu do dané oblasti. Avšak konkrétní činnosti programů se odvíjejí od požadavků, a podmínek, které poptává investor. Zejména se pak jedná o zajištění podpory s řešením problémů spjatých s administrativou, a to buď vycházením vstříc v rámci obdržených požadavků na udělení výjimek či povolení, nebo rovnou změnou legislativy jako takové. Mezi další formy podpory zařazujeme pomoc se zajištěním lidských zdrojů, zřizováním institucí vzdělávajících v dané oblasti zájmu, zajišťování pracovních povolení atd.

(BLAŽEK J. , 2021)

2.4 Tradiční přístupy

1. Podpora rozvoje skupin (cluster development):

Jedná se o tradiční přístup k regionálnímu rozvoji, který zahrnuje rozvoj podnikatelských uskupení za účelem podpory místního hospodářského rozvoje. Tento přístup spojuje podniky a instituce, které mají podobné zájmy ve stejném odvětví nebo sektoru. Cílem je podpořit inovace, spolupráci a růst těchto klastrů. Geografické charakteristiky regionu, jako je přístup k přírodním zdrojům nebo podnebí, změnit nelze, ale ostatní faktory lze zlepšit prostřednictvím politických reforem a dalšího společného úsilí. (WARES & HADLEY, 2008)

2. Rozvoj infrastruktury:

Další tradiční přístup k regionálnímu rozvoji zahrnuje zlepšení infrastruktury regionu. Řadíme sem budování silnic, mostů, letišť a dalších dopravních a komunikačních systémů. Zlepšením infrastruktury se region stává atraktivnějším pro podniky, což může vést k hospodářskému růstu. Infrastruktura podporuje hospodářský růst zemí a regionů a prostřednictvím přerozdělování bohatství zlepšuje a zajišťuje trvalé zvyšování kvality života jednotlivců, také rovněž plní úlohu podněcování investic soukromého sektoru. Zejména podpora rozvoje součástí hospodářské infrastruktury, jako jsou silnice, mosty, přístavy a přístaviště, železnice, letiště, elektrárny, infrastruktura nutná pro distribuci elektřiny, plynovody, infrastruktura elektronických komunikací a zavlažování, poskytuje základ pro hospodářský růst a přispívá ke snižování chudoby. (BRÖCKER & RIETVELD, 2009)

3. Podpora investic:

Dalším tradičním přístupem k regionálnímu rozvoji je podpora investic v regionu. Jedná se o přilákání domácích i zahraničních investorů do regionu poskytováním pobídek, jako jsou daňové úlevy, nízkouročené půjčky a příznivé předpisy. Cílem je vytvořit nová pracovní místa a zvýšit hospodářskou aktivitu v regionu. Investiční politiky „nové generace“ staví do centra zájmu zisk nových a využití stávajících investic, dále pak hospodářský růst a udržitelný rozvoj. Zabývají se konkrétními výzvami investiční politiky na národní a mezinárodní úrovni.

Na národní úrovni k nim řadíme začlenění investiční politiky do rozvojové strategie, začlenění cílů udržitelného rozvoje do investiční politiky a zajištění relevance a účinnosti investiční politiky. Na mezinárodní úrovni je pak kladen důraz na to posílit rozvojový rozměr mezinárodních investičních dohod, vyvážit práva a povinnosti států a investorů a zvládnout systémovou složitost režimu mezinárodních investičních dohod. (UNITED NATIONS, 2015)

4. Rozvoj Společenství:

Komunitní rozvoj je tradiční přístup, který zahrnuje spolupráci s členy komunity s cílem zlepšit kvalitu jejich života. Může jít o zajištění dostupného bydlení, zlepšení přístupu ke zdravotní péči a vzdělání a podporu malých podniků. Často je komunitní rozvoj definován jako hnutí určené ke zvýšení celkového blahobytu společnosti prostřednictvím aktivní účasti a iniciativy ze strany komunity. Dále se uvádí, že komunitní rozvoj je pokusem o dosažení šesti cílů, a to:

- uspokojit základní potřeby komunity zahrnující spotřebitelskou potřebu a produktivní potřeby podnikání,
- zvýšit informovanost, znalosti a účast komunity na různých rozvojových aktivitách,
- posílit pocit odpovědnosti vůči výsledkům rozvoje komunity,
- kultivovat schopnost komunity prosadit se,
- vytvořit a udržovat fyzickou infrastrukturu a zařízení,
- zvýšit příjmy a blahobyt společnosti.

Posílení postavení komunity úzce souvisí s udržitelným rozvojem, kdy se očekává, že společnost bude mít schopnost využívat zdroje k optimálním výrobním, ekonomickým, sociálním a ekologicky udržitelným mechanismům. (MEIRINAWATI, PRABAWATI, & PRADANA, 2018)

5. Rozvoj cestovního ruchu:

Další tradiční přístup k regionálnímu rozvoji zahrnuje podporu regionálního cestovního ruchu. Ten zahrnuje rozvoj turistických atraktivit, zlepšení dopravních a komunikačních systémů a poskytování služeb souvisejících s cestovním ruchem, jako je ubytování a stravování. Cílem je přilákat do regionu více turistů, což může vytvořit nová pracovní místa a zvýšit ekonomickou aktivitu.

Cestovní ruch se stal atraktivní strategií udržitelného hospodářského rozvoje pro méně rozvinuté země, které nutně potřebují alternativní zdroj devizových příjmů. Vedle ropy je cestovní ruch čistým zdrojem devizových příjmů na mezinárodní úrovni. Je největším zaměstnavatelem pracovních sil v terciárním sektoru světové ekonomiky a druhým největším po zemědělství. Potenciální dopad cestovního ruchu na ekonomiku zasahuje do několika odvětví, včetně dopravy, zpracovatelského průmyslu, zpracování a balení potravin, stavebnictví, obchodu a dalších doplňkových služeb. Je mezinárodním zbožím, má tedy celosvětový trh, odkud čerpá svou přízeň, a pro jeho zákazníky neexistuje žádná věková bariéra.

Program OSN pro životní prostředí identifikoval řadu přínosů cestovního ruchu. Některé z nich zahrnují následující:

- Generování deviz a příjmů pro vládu a jednotlivce
- Vytváření přímých a nepřímých pracovních příležitostí s většími multiplikačními efekty, podpora účasti lidí na všech úrovních
- Podněcuje rozvoj veřejné infrastruktury (doprava, elektřina, voda a další)
- Významně přispívá k ochraně životního prostředí, zachování a obnově biologické rozmanitosti (rostlin a živočichů) a udržitelnému využívání přírodních zdrojů
- Má potenciál zvýšit zájem veřejnosti o životní prostředí a rozšířit povědomí o environmentálních problémech, když přivádí lidi do bližšího kontaktu s přírodou. Tato konfrontace může zvýšit povědomí o hodnotě přírody a vést k ekologicky uvědomělému chování a aktivitám na ochranu křehkého životního prostředí

(AJALA)

2.5 Moderní přístupy

1. Partnerství veřejného a soukromého sektoru:

Tento přístup zahrnuje spolupráci mezi vládními agenturami a soukromými subjekty za účelem dosažení společných cílů. Tato partnerství mohou poskytnout přístup ke zdrojům, technologiím a odborným znalostem soukromých partnerů, což umožňuje efektivnější a účinnější rozvojové projekty.

2. Cíle udržitelného rozvoje:

Tento přístup představuje globální rámec, který poskytuje soubor 17 cílů, jež mají za účel sloužit jako plán udržitelného rozvoje. Cílem cílů udržitelného rozvoje je snížit chudobu, podporovat sociální rovnost a řešit otázky udržitelnosti životního prostředí.

3. Přístupy zdola nahoru:

Tento přístup zapojuje do procesu rozvoje místní komunity a zúčastněné strany, což zvyšuje jejich odpovědnost a angažovanost v rozvojových projektech. Tato strategie zahrnuje posílení postavení místních komunit, podporu místních kapacit a podporu místního podnikání.

4. Ekologický regionalismus:

Tento přístup podporuje udržitelné postupy, které chrání životní prostředí a posilují hospodářský rozvoj v regionu. Tato strategie je realizována prostřednictvím vypracování plánů řízení přírodních zdrojů, podpory ekoturistiky a prosazování udržitelných podnikatelských postupů.

5. Rozvoj založený na znalostech:

Tento přístup se zaměřuje na rozvoj lidského kapitálu a zdůrazňuje význam vzdělávání, odborné přípravy a výzkumu. Jeho cílem je rozvíjet znalostní ekonomiku regionů poskytováním vzdělané pracovní síly, podporou inovací a posilováním konektivity.

6. Přeshraniční spolupráce:

Přeshraniční spolupráce zahrnuje spolupráci se sousedními regiony při řešení společných problémů a příležitostí. Tento přístup podporuje regionální integraci, hospodářský rozvoj a sociální soudržnost.

2.6 Limity a bariéry regionální spolupráce

Mezi problémy současných politik regionálního rozvoje můžeme zařadit omezený počet užitečných nástrojů politiky v návaznosti na politiky předchozí, na které je nutno navazovat. Tyto politiky mohly vzbudit v obyvatelstvu jistá očekávání či stanovit jistý standard, případně i demoralizovat přístup místního obyvatelstva k aktivnímu podílení se na rozvoji regionu. Chybná realizace projektů a politik v předešlých obdobích navíc mohla i vytvořit problémy a neideální půdu politikám budoucím. Z toho důvodu nelze tvrdit, že by existovala nějaká úspěšná kategorizace podpůrných nástrojů, která by označovala jen konzistentní a kladné výsledky v několika regionech současně v různých časových obdobích. (FLANAGAN, 2016)

S tímto souvisí i další kumulativní problémy inovační politiky, respektive to, že její nástroje jsou často přebírány mimo současný společenský a ekonomický chod, kam řadíme například volební, rozpočtové a plánovací cykly, případně i variabilní fáze cyklu hospodářského. Další z řad neduhů zmítajících dnešní regionální politiku je všeobecné přesvědčení o korektnosti navrhovaných strategií a plánů daných samospráv, případně víra v úspěšnou koordinaci vícero politik v jednu „nad-politiku“. Ovšem je nadmíru jasné, že není možno vzniku optimální a ideální formy regionální politiky, navíc utopicky aplikovatelné napříč různorodými regiony. (FLANAGAN, 2016)

Proto je nutné na úkor vkládání víry v inovativní druhy politiky věnovat pozornost spíše změnám v oblasti vzdělávání a adaptaci na současně měnící se prostředí, klást větší důraz na zkoušení nových postupů, uznání chyb nebo proběhlých vzájemně-výnosných dohod. I se skeptickým vnímáním cílených zakročení do chodu regionálních politik je možné tvrdit, že i v nepříznivých podmínkách institucionálního rámce na národní úrovni, lze díky konstantní a aktivní snaze zúčastněných aktérů regionálního rozvoje dosáhnout kýžených a kladných výsledků majících markantní dopad na kvalitu žití v jednotlivých regionech. (BLAŽEK, UHLÍŘ, KVĚTOŇ, & MAREK, 2019)

3 PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET A JEHO VYUŽITÍ V PRAXI

Participativní rozpočtování je demokratický proces, v němž členové komunity rozhodují o tom, jak utratit část veřejného rozpočtu. Dává lidem skutečnou moc nad skutečnými penězi.

Participativní rozpočtování začalo v brazilském *Porto Alegre* v roce 1989 jako opatření proti chudobě, které pomohlo snížit dětskou úmrtnost téměř o 20 %. Od té doby se participativní rozpočtování rozšířilo do více než 7 000 měst po celém světě a používá se při rozhodování o rozpočtech států, okresů, měst, bytových úradů, škol a dalších institucí. (THE PARTICIPATORY BUDGETING PROJECT, 2023)

3.1 Proces participativního rozpočtování

Participativní rozpočtování se často realizuje jako roční cyklus činností a obvykle probíhá v následujících krocích:

1. Řídící výbor, který zastupuje komunitu, zhotoví pravidla a plán zapojení.
2. Účastníci sdílejí své názory a diskutují o nápadech na projekty prostřednictvím setkání a online nástrojů.
3. Dobrovolní "delegáti rozpočtu" rozvíjejí nápady do podoby proveditelných návrhů.
4. Účastníci hlasují o návrzích, které nejvíce „pomohou“ potřebám komunity.
5. Vláda nebo instituce financuje a realizuje vítězné nápady.

(BATEMAN, 2021)

Abychom mohli tento druh rozpočtování úspěšně implementovat, je potřebné mít splněno následující:

1. Jasný plán pro operacionalizaci: Vlády by měly být ochotny vytvořit nezbytnou institucionální, informační a finanční podporu, která je nutná pro efektivní fungování participativního rozpočtování. Procesy participativního rozpočtování vyžadují jasný operační plán, neboť zahrnují roční cyklus zasedání a hlasování, začleněný do širšího rozhodovacího procesu o rozpočtu. Pro dosažení podstatných výsledků takové iniciativy je nezbytná politická vůle a silná podpora příslušných vládních orgánů/funkcionářů a zákonodárců.

2. Věcný prostor pro jednání: Pro aktivní účast občanů jsou zásadní debaty, diskuse a výměna názorů. Lépe informovaní občané zvyšují kvalitu debaty a své rozpočtové návrhy zakládají na důkazech. Participativní rozpočet musí zajistit zastoupení všech sociálních skupin v těchto deliberativních procesech. Musí také podporovat zapojení více zúčastněných stran a přijmout prvky rozhodování na základě konsensu.

3. Transparentnost vládních rozpočtů a procesů: Klíčovým prvkem při rozhodování je poskytování místně relevantních informací občanům. Aby se místní občané mohli zapojit do procesů stanovování rozpočtových priorit, měly by být informace předkládány v přístupném a čtenářsky přívětivém formátu a musí být začleněny do všech konzultačních nebo participačních procesů kolem rozpočtu. Informační a komunikační technologie, jako jsou technologie s otevřeným zdrojovým kódem, stále více rozšiřují možnosti přístupu k rozpočtovým údajům týkajícím se dostupnosti zdrojů, které pomohou komunitám při určování priorit projektů a monitorování realizace těchto projektů.

(BATEMAN, 2021)

4. Úloha organizací občanské společnosti: Občanská společnost hraje při účinném provádění participativního rozpočtování zásadní roli. V průběhu let se organizace občanské společnosti po celém světě snažily o demystifikaci rozpočtů a o upozornění na důsledky rozpočtových politik pro skupiny obyvatelstva žijící na hraně, a pro kritická sociální odvětví. Iniciativy participativního rozpočtování byly nejúspěšnější v obcích/městech se silným zapojením občanské společnosti. Podporu těmto iniciativám poskytují existující sítě sociálních hnutí, komunitních organizací a dalších dobrovolných sdružení.

5. Budování kapacit: Pro vlády je zásadní, aby najímaly specializované kádry a investovaly do budování kapacit příslušných funkcionářů. Vlády by také měly budovat kapacity a zvyšovat základní povědomí o rozpočtu v komunitách. Občanská společnost může rovněž usnadnit proces budování kapacit a vzdělávání veřejnosti. Příkladem mohou být: programy mentoringu a budování důvěry na podporu žen a vyloučených sociálních skupin s cílem zlepšit jejich účast; budování povědomí o vládních programech, jejich právech a nárocích atd.

6. Volné zdroje pro participativní rozpočtování: Vláda by měla mít k dispozici dostatečné volné finanční prostředky na realizaci programu participativního rozpočtování,

který zahrnuje společnou kontrolu místních zdrojů. Pokud se vláda soustředí především na přírůstkové rozpočtování (na rozdíl od nulového rozpočtování) a vázané financování, mohlo by to vést k velmi omezeným zdrojům dostupným pro participativní rozpočtování, a tedy k nefinancovatelnému mandátu. To by také mohlo vést k nespokojenosti obyvatel. Proto je nezbytné, aby vláda vyčlenila prostředky výhradně na provádění participativního rozpočtování.

(SAMY, 2022)

3.2 Účel participativního rozpočtování

Participativní rozpočtování je aktivní zapojení lidí do procesů stanovování rozpočtových priorit a řízení rozpočtu. V rámci participativního rozpočtování občané a občanská společnost vyjadřují své potřeby a vyjednávají s příslušnými orgány státní správy o rozdělování veřejných zdrojů. Na rozdíl od techno-byrokratické správy, která má omezenou schopnost dosáhnout spravedlivého rozvoje a distribuční spravedlnosti, má participativní rozpočtování potenciál maximalizovat spravedlnost v rozhodovacích procesech a dosáhnout lepších politických výsledků.

Participativní rozpočtování poskytuje možnosti, jak učinit fiskální politiku předmětem veřejného dialogu, a zapojuje občany do všech fází rozpočtového cyklu. Občané jsou zapojeni v průběhu celého rozpočtového cyklu, v:

- určování nejnaléhavějších místních potřeb a stanovování jejich priorit
- přípravě návrhu rozpočtu, který se předkládá uzlovému orgánu
- dohledu nad procesem schvalování rozpočtu (přezkum, diskuse a hlasování)
- sledování plnění rozpočtu, sledování zadávání veřejných zakázek (výběrová řízení, nabídky a uzavírání smluv) a sledování realizace projektů.

Participativní rozpočtování podporuje přístup *bottom-up* a posiluje postavení komunit při stanovování a monitorování veřejných výdajů, čímž také zlepšuje poskytování základních veřejných služeb. (SAMY, 2022)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 MĚSTO STARÉ MĚSTO

V České republice je osm obcí nesoucí název Staré Město, ale jenom jediné z nich je obklopeno věncem hor – Staré Město pod Sněžníkem. Přirozenou dominantou zdejšího kraje je 1424 metrů vysoký Králický Sněžník spolu se svými hřebeny, které se s nedalekými Jeseníky mohou směle měřit jak divokou a romantickou krásou, tak strmostí svých svahů i výškou svých jednotlivých vrcholů. Rychlebské hory dosahují horou Smrk nadmořské výšky 1125 metrů a v bezprostřední blízkosti Starého Města jsou pahorky a pláně s průměrnou výškou 750 metrů. Nejnižší kóta 465 m n. m. je v ústí řeky Krupé do řeky Moravy. Výškové rozpětí Staroměstské oblasti je tedy poměrně rozsáhlé, tedy konkrétně pak 959 metrů.

Staré Město pod Sněžníkem, spolu se svým okolím, je hodnoceno jako nejvhodnější oblast pro rekreaci v ještě stále zachovalých horských podmínkách. Bezpočet rozsáhlých volných svahů, cesty hlubokými lesy, pěkné přírodní scenérie, úchvatné panoráma hor, vyhlídkové skály a údolní stezky zvou k návštěvě, rekreaci i pohybu milovníky přírody. Svou ideální polohou a malebnou krásou je Staré Město přímo předurčeno k tomu, aby otevíralo tisícům rekreatantů vstup do zdejších krásných hor a lesů.

Do Starého Města se dostanete vlakem lokální dráhou z rychlíkové stanice Hanušovice ležící na trati Olomouc – Jeseník nebo po silnici ze stejného města krásným romantickým údolím říčky Krupé. Vede sem také silnice z městečka Branná. (STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM, 2023)

4.1 Představení města

Hovoříme-li v současnosti o Starém Městě, tak stále hovoříme o oblasti s průmyslově zemědělským zaměřením, které je zároveň i centrem kulturně společenským pro daný region. Součástí města jsou i Hynčice pod Sušinou, Kunčice, Nová Seninka, Stříbrnice a Malé a Velké Vrbno, které dříve plnily funkci zemědělských obcí, v současnosti se však jedná o zimní letoviska a centra zimních sportů. Přilehlé hřebeny Kralického Sněžníku a Rychlebských hor skýtají optimální podmínky k realizaci letní i zimní horské turistiky. Hlavním lákadlem pro turisty je všudypřítomná ryzí příroda, která svým zachovalým stavem budí mezi návštěvníky stále zájem. Pro vyznavače horské turistiky, či zimních sportů, je zde k dispozici téměř 40 rekreačních středisek a horských chat s kapacitou až 1500 lůžek. V letních měsících, kromě pěší a cyklo turistiky, je zde možné se věnovat mj. též turistice na koních, jsou zde k dispozici též tenisové kurty či fotbalová hřiště. V zimě byste

zde našli ráj běžkařů, ale na své si zde přijdou i milovníci sjezdovek, kterých je v obci a jejím okolí hned 17.

Z občanské vybavenosti bychom zde našli obchody se základním sortimentem, jako jsou potraviny, maso, uzeniny, ovoce, zelenina, smíšené zboží, drogerie, papír a tiskoviny, obuv, kožená galanterie a textil. Dále se v místě nachází benzinová stanice, výdejna propan-butanu, několik restaurací, vinotéka, cukrárna a turistické informační centrum. Služby zde poskytují i autoopravny, autoklempířství, autodoprava, autoškola, opravná elektrospotřebičů, šití oděvů, stolárna, elektroinstalační práce, malířské a natěračské práce, pokrývači a klempíři, vodo-instalatéři a topenaři, zámečníci a výrobci kovu, zedníci a projektanti staveb.

Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele regionu řadíme podniky jako Hanušovická lesní a. s. (těžební a pěstební činnost), KREMO (cukrářská výroba), NET s. r. o. (vysokotlaká technologie a kovovýroba), PRO-BIO obch. Spol. s. r. o. (biopotraviny) a řada zemědělců. V místě nalezneme i mateřskou a základní školu, zdravotní středisko, obvodního lékaře, dětského lékaře, zubaře, stanici Horské služby, veterináře, kulturní dům, kino, knihovnu, muzeum a poštu. Co v obci ovšem chybí, je plnohodnotná lékárna, kdy nejbližší taková se nachází 12 km daleko, konkrétně v Hanušovicích. (STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM, 2023)

Na území staroměstského regionu zasahuje:

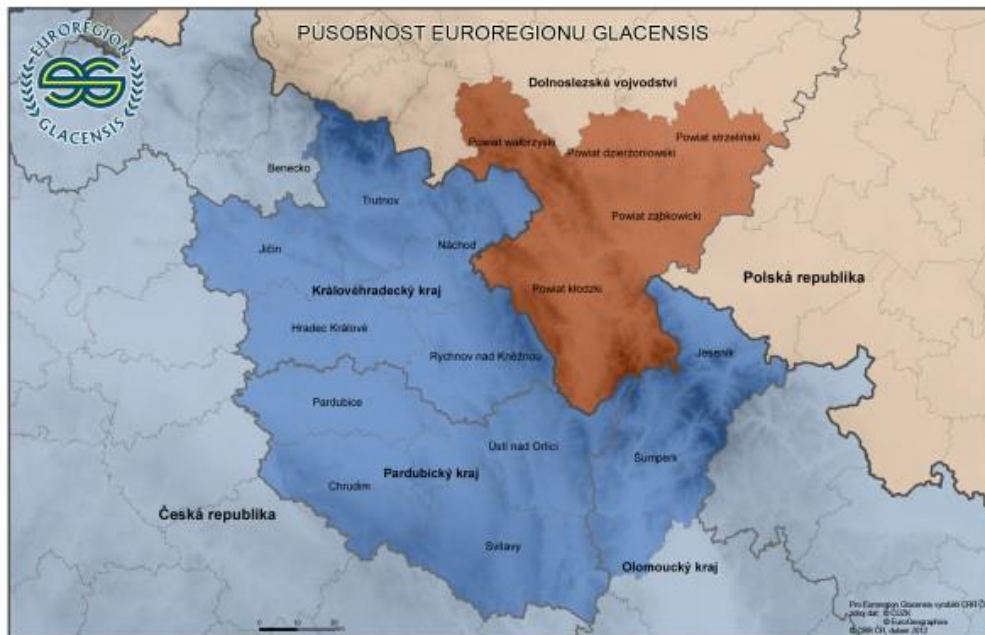
- Evropsky významná lokalita **Chrastický hadec** – na lokalitě roste jedna z nejbohatších populací sleziníku nepravého (*Asplenium adulterinum*)
- Evropsky významná lokalita **Přírodní park Králický Sněžník** – byl zřízen v roce 1987 jako oblast klidu dle zákona č. 40/1956. Dnešní přírodní park o rozloze 5 303 ha zahrnuje severní část Králické brázdy, na niž navazuje území národní přírodní rezervace.

4.1.1 Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis

Staré město je, mj., součástí Euroregionu Glacensis. Euroregion Glacensis je nadnárodní dobrovolné zájmové sdružení měst a obcí a dalších právnických osob na území okresů Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové, Trutnov, Jičín, Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Pardubice a Šumperk na české straně a *powiaty kłodzki, ząbkowiski, walbrzyski, strzeliński, świdnicki, dzierzoniowski* a město *Walbrzych* na polské straně. Jeho hlavním

úkolem je podpora česko-polské přeshraniční spolupráce a rozvoje příhraničního území, která jsou spjata úzkými geografickými a historicko-politickými vazbami.

(EUROREGION POMEZÍ ČECH, MORAVY A KLADSKA - EUROREGION GLACENSIS, 2012)

Obrázek 1: Územní vymezení euroregionu. zdroj: <https://www.euro-glacensis.cz/uzemni-vymezeni-euroregionu.html>

Rozvoj spolupráce obou částí euroregionu na základě Evropské charty přeshraničních regionů. Koordinace v podobě doporučení a námětů hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje dotčeného území a jejich vzájemnost k programům, které připravují a realizují příslušné orgány příhraničního regionu v Polské republice a České republice.

Podpora rozvoje zejména v těchto oblastech činnosti:

- územní plánování
- spolupráce v oblasti hospodářství a obchodu
- zachování a zlepšování životního prostředí
- výstavba a přizpůsobení infrastruktur přesahující státní hranice
- spolupráce při předcházení vzniku, průběhu a odstraňování důsledků přírodních katastrof a živelních pohrom

- rozvoj turistiky a zřizování nových hraničních přechodů
- spolupráce v oblasti školství, kultury a sportu
- spolupráce v humanitární a sociální oblasti

Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice, vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje.

(EUROREGION POMEZÍ ČECH, MORAVY A KLADSKA - EUROREGION GLACENSIS, 2012)

4.2 Správa města

Vznik města Staré Město v rámci územní samosprávy vzniklo jako celek, v souladu s § 1 a § 2 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, v platném znění ke dni 23. 11. 1990. Dle § 1 a § 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, je Město Staré Město je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území města.

V této oblasti samostatné působnosti se za nejvyšší orgán považuje zastupitelstvo města Staré Město. To čítá 15 členů, kteří jsou do své funkce voleni v komunálních volbách, a to na dobu čtyři roky. Zastupitelstvo je dále zřizovatelem dvou výborů, a to finančního a kontrolního výboru zastupitelstva města Staré Město.

Dalším výkonným orgánem je Rada města Staré Město, což je orgán výkonný v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti se zodpovídá zastupitelstvu, které zároveň i volí 5 členů rady. Ta je dále zřizovatelem Komise pro zdravotní a sociální péči.

Starostou města je v současnosti (údaj k 1.4.2023) Lukáš Koreš, jeho místostarostou je pak Ing. Vlastimil Pešťál.

Funkce tajemníka města v současné chvíli (údaj k 1.4.2023) obsazena není.

Město je též správcem a zřizovatelem:

- Hospodářsko-správního odboru
- Sekretariátu starosty a podatelny

Organizace, které jsou zřizovány městem Staré Město:

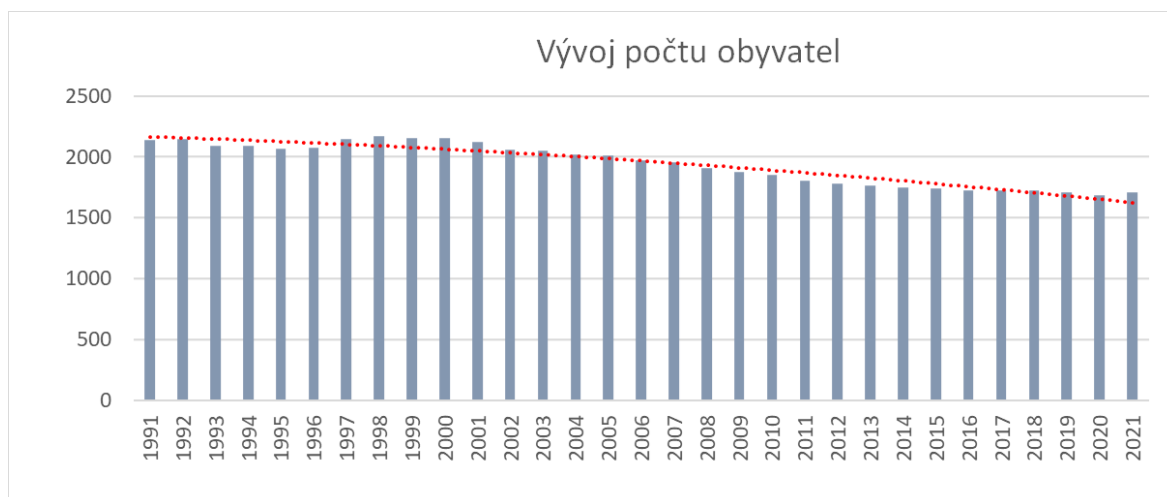
- Kulturní dům a zařízení města Staré Město
- Místní a bytové hospodářství
- Staroměstská provozní společnost s.r.o.
- Základní a Materská Škola Staré Město

Základní informace o Starém Městě

Název města	Staré Město
Kraj	Olomoucký
Okres	Šumperk
Počet obyvatel	1 728
Rozloha (v ha)	8 630
Nadmořská výška (m n.m.)	538
Zeměpisné souřadnice (WGS-84)	16° 56' 50" E, 50° 9' 42" N
PSČ	788 32
Obec s pověřeným obecním úřadem	Hanušovice
Obec s rozšířenou působností	Šumperk

4.3 Obyvatelstvo

Staré Město se již dlouhodobě potýká s úbytkem populace, neboť v časovém horizontu 30 let se snížil celkový počet obyvatel města o cca 300 obyvatel. Na grafu níže je tento jev vidět ve formě klesavé tendence, kdy se tento jev nepodařilo eliminovat ani všeobecnou mírou natality v 70. letech minulého století, a to generací známou též jako „Husákovy děti“.

Obrázek 2: Graf vývoje počtu obyvatel města, zdroj: ČSÚ, 2023

Další z důvodů, který by tuto skutečnost mohl vysvětlit, je odliv mladých lidí z města ve větší míře, než je míra natality, což s sebou nese další zvyšování věkové propasti mezi obyvatelstvem.

VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA

K vyhotovení komparativní tabulky níže byla použita data z časového horizontu posledních pěti let, aby byl znám současný trend vývoje stárnutí obyvatel.

(AJALA)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ve věku 0 až 14	247	250	250	248	249	253
Ve věku 15 až 64	1143	1127	1110	1093	1059	1064
Ve věku 65 a více	338	349	366	371	379	392
Průměrný věk	43,0	43,2	43,5	43,7	43,9	44,2

Tabulka 1: Věkové složení obyvatel města Staré Město; zdroj: ČSÚ, 2023

4.4 Přehled komunikační strategie města

Město Staré Město zveřejňuje informace následujícími způsoby:

- na úřední desce
- na internetové úřední desce na adrese: <https://ude.tcssl.cz/stare-mesto>
- v pravidelném zpravodaji města – Zlatý roh
- informace lze dále získat v kancelářích Městského úřadu v úředních dnech a hodinách
- na Facebooku prostřednictvím stránky města

Úřední deska

Zde město vyvěšuje veškeré důležité dokumenty a vyhlášky týkající se chodu města a je též dostupná na adrese: <https://ude.tcssl.cz/stare-mesto>. Dokumenty jsou členěny do těchto kategorií:

- Ekonomika města
- Informace z jiných úřadů
- Informace z městského úřadu
- Různé, Usnesení RM
- Usnesení ZM
- Volby
- Vyhlášky a nařízení
- Územní Plán

Dokumenty jsou zde vyvěšovány bez prodlení a na stránce jsou uvedeny i kontaktní údaje a datová schránka, případně si zde mohou občané stáhnout i dostupné formuláře. Jako celek je stránka prakticky a přehledně zpracována.

Zlatý roh

Další z prostředků, které město využívá jako komunikační kanál s občany, je měsíční zpravodaj Zlatý roh.

Členové redakce jsou: Mgr. Janoušková Ivana, PhD., Ing. Černín Vladimír

Uzávěrka: Příspěvky je nutné doručit nejpozději do 18. dne předcházejícího měsíce, ve kterém má být příspěvek vydán.

Podávání příspěvků: Příspěvky lze odevzdat pouze v elektronické podobě na adresu:

- zlatyroh@staremesto.info,

Měsíčník je dostupný i v elektronické podobě, a to na adrese:

<https://www.staremesto.info/zlaty-roh/zlaty-roh-v-el-podobe> . Na této adrese si občané mohou projít i starší vydání.

Facebook

Jedná se tak o jedinou sociální síť, na které je město aktivní. Na svém účtu mají cca 1200 sledujících, což představuje slabší polovinu obyvatel města. Co lze rozhodně hodnotit pozitivně, tak to, že jsou zde příspěvky a fotky z událostí přidávány pravidelně, případně i s předstihem. Stránku město využívá k propagaci různých akcí, případně k uveřejňování fotek z nich a k oznámením všeho druhu.

Obrázek 3: Příspěvek z facebookové stránky města. zdroj: <https://www.facebook.com/staremestopodsneznikem>

4.5 Současná rozvojová strategie města

Město Staré Město pod Sněžníkem si stanovilo pro svůj další rozvoj 6 priorit z různých oblastí, které hodlá naplnit do roku 2030 v různých intervalech.

4.5.1 Rozpočet města pro rok 2023

a) rozpočet města na rok 2023 v předloženém znění, upravený o částku 455 000 Kč – Sociální fond v pol. 8115 financování a v kapitole 6171 vnitřní správa

kteřá je stanovena vyhláškou MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů:

- Příjmy - 76 156 000,- Kč
- Financování - 19 537 000,- Kč
- Výdaje - 95 693 000,- Kč

b) Zastupitelstvo města Staré Město schvaluje pověření Rady města k provádění jednotlivých rozpočtových opatření do výše 2.000.000, - Kč, a to v souladu s ustanovením § 102 odst. 2 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Provádění rozpočtových opatření mimo uvedený rozsah si vyhrazuje Zastupitelstvo obce.

4.5.2 Rozvojové priority města

1) Bydlení:

Specifický cíl:

„Atraktivní bydlení pro občany města. Bydlení, které bude kvalitní a dostupné širokému spektru obyvatel. Bytový fond města bude udržovaný, provozovaný ekonomicky a paneláky budou revitalizované / modernizované ve snaze lépe splynout s prostředím podhorského města. Majitelé domů ve městě budou dbát na jejich vzhled.“

Za účelem splnění tohoto cíle se město rozhodlo zrealizovat a přijmout tato opatření:

- Zajistit dostupné a kvalitní bydlení
- Zlepšení stavu bytového fondu obce
- Zlepšení vzhledu domů

(STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO, 2015)

2) Životní prostředí:

Specifický cíl:

Kvalitní životní prostředí je prioritou obyvatel města, chovají se odpovědně k životnímu prostředí a příjemnému prostředí ve městě. Využívají moderní technologie šetrné k životnímu prostředí k vytápění, hospodaření je prováděno šetrně ve vztahu k životnímu prostředí, provádí preventivní opatření pro efektivní hospodaření s energiemi a dokážou třídít a druhotně využívat vzniklé odpady.“

„Město využívá moderní technologie, šetrné k životnímu prostředí. Rozvíjí lokální trh s energiemi – využívá pestrou škálu zdrojů a snižuje závislost na externích zdrojích energie. Dokáže také šetrně hospodařit s místními, dostupnými zdroji.“

Za účelem splnění tohoto cíle se město rozhodlo zrealizovat a přijmout tato opatření:

- Zlepšení kvality životního prostředí ve městě
- Zkvalitnění třídění a využití odpadů
- Zvýšení dostupnosti energií s důrazem na obnovitelné zdroje

(STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO, 2015)

3) **Lidské zdroje:**

Specifický cíl:

„Ve městě žijí aktivní občané se zájmem o zvyšování kvality života ve městě a budoucnost města. Lidé se sdružují při realizaci svých zájmů do spolků a jsou ochotni realizovat spolkové aktivity pro širokou veřejnost. Město podporuje pro-rodinné aktivity. Obyvatelé města, jsou hrdí na místo, v němž žijí.

Město má sebevědomé mladé lidi a aktivně stárnoucí seniory. Ve městě je nabízena široká škála volnočasových, vzdělávacích, sportovních a kulturních aktivit pro všechny věkové skupiny. Město zná svou historii, jedinečnost a dokáže s ní pracovat.

Město přizpůsobuje podmínky pro sociálně slabé za účelem překonání krizových situací, jejich předcházení.

Podmínky pro začleňování sociálně vyloučených do společnosti a na trh práce.

Ve městě jsou nabízeny aktivity napomáhající sladování požadavků zaměstnavatelů a schopností nezaměstnaných s cílem snižování nezaměstnanosti.

Za účelem splnění tohoto cíle se město rozhodlo zrealizovat a přijmout tato opatření:

- Zvýšení odpovědnosti a občanské aktivity občanů města
- Zvyšování místního patriotismu, zájmu o historii města a místní tradice, osobnosti
- Podpora sebevědomí a společenské odpovědnosti dětí
- Aktivní stárnutí
- Sociální začleňování
- Sladování požadavků zaměstnavatelů a schopností nezaměstnaných

(STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO, 2015)

4) Rozvoj města:

Specifický cíl:

„Staré Město je vnímáno jako „dobrá adresa“ pro obyvatele i podnikatele, město je urbanisticky sjednocené a podtrhuje přírodní ráz podhorské krajiny.

Ve městě funguje kvalitní občanská vybavenost v oblasti péče o děti, vzdělávání, volnočasové i sociální a jsou zde dostupné základní služby pro obyvatele.

Město spolupracuje s ostatními obcemi v regionu a využívá možnosti spolupráce a partnerství také s dalšími subjekty.

Za účelem splnění tohoto cíle se město rozhodlo zrealizovat a přijmout tato opatření:

- Zlepšení jména města
- Zlepšení urbanismu / podoby města
- Rozvoj občanské infrastruktury/vybavenosti a služeb ve městě
- Zlepšení a rozvoj dopravní infrastruktury
- Partnerství a spolupráce

(STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO, 2015)

5) Podnikání:

Specifický cíl:

„Staré Město je atraktivním místem pro podnikání a nabízí nejen dostatek pracovních míst, ale i dostatek kvalifikovaných pracovníků. Mládež je motivována v budoucnu rozvíjet vlastní podnikatelské aktivity a v regionu trvale zůstat, nezaměstnaní jsou ochotní přizpůsobovat své schopnosti a dovednosti novým požadavkům trhu práce. Lidé si váží činnosti místních podnikatelů, zručnosti místních řemeslníků a podporují rozvoj regionálního trhu s výrobky a službami.“

Za účelem splnění tohoto cíle se město rozhodlo zrealizovat a přijmout tato opatření:

- Rozvoj podnikatelského prostředí ve městě
- Výchova/ osvěta směřující k popularizaci podnikání, zlepšování vztahu k řemeslům
- Podpora místních výrobků a služeb – regionálního trhu

(STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO, 2015)

6) Cestovní ruch a tradice:

Specifický cíl:

„Město je turisticky atraktivní, kulturně vyspělé. Zná svou historii, jedinečnost a dokáže s ní pracovat. Město efektivně využívá moderních nástrojů propagace města i širšího regionu. Propaguje stávající atraktivity a hledá nové možnosti pro zatraktivnění regionu a zvýšení jeho návštěvnosti i s ohledem na specifické potřeby různých cílových skupin – např. rodiny s dětmi, senioři apod.“

Subjekty v oblasti turistického ruchu aktivně spolupracují a využívají možnosti vyplývající z mezisektorového, meziregionálního i přeshraničního partnerství.

Tradice jsou důležitou součástí prezentace regionu, město podporuje jejich rozvoj, hledání odkazu minulosti a vytváření tradic nových, podporujících rozvoj regionu.

Za účelem splnění tohoto cíle se město rozhodlo zrealizovat a přijmout tato opatření:

- Propagace Starého Města a okolí jako zajímavého turistického cíle
- Rozvoj podmínek pro cestovní ruch

- Rozvoj turistických atraktivit
- Rozvoj tradic

(STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO, 2015)

4.6 SWOT Analýza

Nejčastěji užívanou analytickou technikou, ať už jde o projekt či produkt, je právě SWOT analýza. Má hned několik funkčních výhod, neboť je poměrně snadná, jasná, přehledná a rychle zhotovitelná. Dá se aplikovat libovolně napříč projekty a odvětvími a nachází hojně využití v privátním i veřejném sektoru.

Jedná se o metodu, kterou lze skloubit a využít schopnost kritického a kreativního způsobu myšlení. Lze ji vytvořit formou brainstormingu, ale i komplexní analýzou dat. Tato metoda má svůj název odvozen od 4 základních pilířů, které se v analýze uplatňují. První jsou popisovány silné stránky (**Strengths**) a slabé stránky (**Weaknesses**), což jsou části analýzy, které se zabírají vnitřní analýzou. Dále pak metoda popisuje možné příležitosti (**Opportunities**) a hrozby (**Threats**), kdy v tomto případě se jedná o analýzu vnějších vlivů. (RNDR. MICHAL ČERNÝ, 2023)

4.6.1 SWOT analýza oblasti Starého Města a jeho přilehlých lokalit z hlediska socio-ekonomického

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)	Příležitosti (O)	Hrozby (T)
<p>Turisticky atraktivní region Blízkost Kralického Sněžníku- součást CHKO Jeseníky Pramen Moravy Národní přírodní rezervace Kralický Sněžník Sídlo Staroměstské výrobní trubiček – Jeseníky originální produkt Sídlo Pro Bio – největší výrobce a dodavatel biopotravin v ČR Bioslavnosti Lokální zaměstnavatel Široká škála možností aktivit, / vzhledem k ročnímu období turistika, lyžování, rekreace Turistické atraktivní místa – Dalimilova rozhledna, Paprsek, rozhledna na Kralickém Sněžníku Turistika zaměřená na objevování pevnostních opevnění v okolí Starého Města Velmi husté a kvalitní turistické značení Rozmanitost biodiverzity Venkovská oblast</p>	<p>Vysoká nezaměstnanost, statistiky Nižší životní úroveň-z hled. Ekonom, umístění periferie Méně rozvinutý region- periferie Mála dostupnost služeb (lékárna, kadeřnice) Nedostatečně ohodnocená práce, nízké mzdy</p>	<p>Rozvoj digitalizace Dotační tituly Díky své lokalitě a př. Podmínkám – tábory, ozdravné pobyty Nabídka spolupráce s jinými regionálními městy</p>	<p>Zvyšující se počet vystěhovalých, odliv obyvatelstva Demografický vývoj spojený se stárutí populace Přeshraniční kontroly se sousedním Polskem Urbanizace</p>

Tabulka 2: SWOT analýza územního celku Staré Město ; zdroj: vlastní zpracování

5 ANALÝZA PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU

V poslední kapitole teoretické části jsem se věnovala teorii participativního rozpočtování jako takového, bez konkrétních příkladů či ukázkou takového rozpočtování v praxi.

V následující části se však tomuto pojmu budu věnovat blíže v praxi, konkrétně na příkladech z jiných obcí v ČR, jejich srovnání a zhodnocení toho, které aspekty od jednotlivých měst by bylo vhodné začlenit do projektu participativního rozpočtu ve Starém Městě pod Sněžníkem.

5.1 Komparativní analýza přístupu k participativnímu rozpočtu ve vybraných městech

K účelům vyhotovení projektu je první vhodné udělat komparativní analýzu měst, ve kterých bylo již k tomuto druhu rozpočtování přikročeno. Tuto analýzu zhotovuji z důvodu zisku bližšího povědomí o aplikovatelnosti participativního rozpočtu ve srovnatelných oblastech, tedy abych nabyla vědomosti o tom, do jaké míry je možno teorii převést v praxi, dále se poučit z chyb či nedostatků, kterých se dopustili jiní, a nakonec i za účelem prevence vůči sestavování projektu, který není realizovatelný, ať už z důvodu nesplnitelného harmonogramu či špatného přístupu k propagaci a komunikaci s občany.

5.1.1 Vrbno pod Pradědem

Toto město jsem se rozhodla do komparativní analýzy začlenit kvůli jeho geografické poloze, které je podobné jako u Starého Města a díky své poloze v Olomouckém kraji má i stejného přispěvatele jako Staré Město pod Sněžníkem.

První participativní rozpočet se ve Vrbně uskutečňoval v roce 2019. Koronavirová pandemie a snížení příjmů města přiměla vrbenskou radnici nevyhlašovat participativní rozpočet už v roce 2020. Chystal se na rok 2021, ale zastupitelé na svém zasedání v prosinci rozhodli, že nebude a prostředky v plánované výši 300 tisíc korun raději použijí na nutnější výdaje.

Členka zastupitelstva Jana Soudková navrhla ponechat peníze v rezervě. Principu, kdy proměny některých míst mohou iniciovat sami občané, spolky a další subjekty a o vítězném návrhu poté rozhoduje veřejnost hlasováním, se ale radnice nezdává. (VRBNO POD PRADĚDEM, 2021)

Pro naše účely je ale projekt z roku 2019 dostačující. Město na jeho realizaci uvolnilo prostředky v celkové výši 300 tisíc, - Kč, kdy bylo možné buďto realizovat jeden projekt nákladově nepřesahující výši této částky, nebo projekty dva, avšak opět v součtu náklady na oba projekty nesmí překročit hranici tří set tisíc korun českých. Z celkového rozpočtu města, který byl pro rok 2019 stanoven výdajově na 138 350 400,- Kč, částka vynaložená na participativní rozpočet tedy představovala cca **0,22 %** z celkového rozpočtu města.

Obyvatelé města mohli od 6. do 26. května 2019 hlasovat o předložených projektech, a to buďto online prostřednictvím formuláře, anebo osobně pomocí hlasovacích lístků.

V průběhu hlasování navíc mohli místní dokonce navštívit prezentaci jednotlivých projektů, konkrétně se tato prezentace konala v prostorách městského úřadu. Celkově hlasovali obyvatelé města o 4 projektech, které postoupili přes výběrové síto města, které ze všech navrhovaných projektů vybralo ty, které splňovaly všechna kritéria městem stanovená. Kritéria pro přijetí návrhu byla nutnost pro navrhovatele mít trvalý pobyt v rámci katastru obce Vrbno pod Pradědem, dále mít vyhotoven popis navrhovaného projektu, jeho lokalitu a také předpokládané náklady na realizaci.

Do finálního výběru pak postoupily tyto projekty:

1) Hrací plocha na PETANQUE

Popis: *„Úprava volné plochy, na které bude vybudované hřiště na pétanque. Rozšíření volnočasových aktivit pro obyvatele města, především vhodné pro seniory.“*

Předpokládané náklady: **73 000,- Kč**

2) PAMĚTNÍ KŘÍŽ

Popis: *„Renovace empírového litinového kříže na kamenném podstavci z r. 1825. Kříž nese plastiku Panny Marie Sedmibolestné. Renovace spočívá v očištění všech prvků, jejich konzervaci a obnovení písemných nápisů. Dále o znovuoobnovení oplocení. „*

Předpokládané náklady: **110 000,- Kč**

3) POHÁDKOVÁ CESTA ZA LIŠKOU, aneb Proč je liška vrbenskou liškou

Popis: *„Vybudování pohádkové trasy v areálu lesoparku pro rodiny s dětmi, s instalací několika prvků souvisejících s postavou vrbenské lišky. Jde o základ projektu, který zapíše lišku do povědomí turistů; přibude poznávací trasa městem, trasa na vyhlídku.“*

Předpokládané náklady: **217 199,- Kč**

4) WORKOUT PLACE

Popis: „*Vybudování kvalitního profesionálního „workoutového“ hřiště pro dospívající mládež, dospělé a seniory. Cílem je sociální přínos zejména pro mládež a pozitivní přínos na zdraví všech skupin obyvatel, jelikož cvičení s vlastní váhou přináší upevnění zdraví.*“

Předpokládané náklady: **299 754,- Kč**

Celkově bylo nasbíráno 303 hlasů, což představuje cca **6 %** z celkových **5 040** obyvatel (2019). Ze všech předložených projektů nakonec „*Workout place*“ získal 48,11 procent platných hlasů (140), na druhém místě skončil návrh na opravu pamětního kříže, na třetím Pohádková cesta s liškou a na posledním pétanque. K otevření hřiště došlo už 6. září 2019, tedy něco málo přes 3 měsíce od ukončení hlasování.

(VRBNO POD PRADĚDEM, 2021)

5.1.2 Jeseník

Jeseník zařazují do analýzy z důvodu jeho geografické polohy a jeho statutu obce s rozšířenou působností. Jedná se zároveň i o nejmenší okres na území ČR. Staré Město se svou polohou nachází na pomezí okresu Šumperk a okresu Jeseník.

K prvnímu ročníku participativního rozpočtování ve městě došlo v roce 2019, kdy město na jeho realizaci uvolnilo ze své kasy 1 000 000,- Kč, což z celkových 391 907 048,- Kč představovalo asi **0,26 %** část z rozpočtu města.

Podmínky pro podání návrhu jsou dostupné na následujícím odkazu:

<https://vote.d21.me/TvorimeJesenik2019/pravidla> .

Zahájení proběhlo 1.4.2019 a datum ukončení přijímání návrhů bylo 30.6.2019. Po ukončení podávání návrhů začala fáze jejich hodnocení, která končila 31.8.2019. Z celkově 50 navržených dále prošlo dohromady 25 projektů splňující veškerá kritéria (návrh, proveditelnost, finanční náročnost), viz níže.

1) Meteo Stanice

Popis: „*Návrat analogové Meteo stanice na náměstí Svobody. Vkusný doplněk prostoru po odebrání otáčejících hodin soukromé firmy.*“

Předpokládané náklady: **200.000 Kč**

2) Veřejné WC na Hřbitově

Popis: „*Mobilní záchod. Starší občané, a nejen starší to určitě ocení.*“

Předpokládané náklady: **60.000 Kč** (pronájem na letní období, po dobu 3 let)

3) Návrat sv. Jana Nepomuckého (Aldaron) ochránce před povodní

Popis: „*Zhotovení kopie sochy sv. Jana Nepomuckého ztracené z blízkosti mostu v Jeseníku. Socha sv. Jana Nepomuckého z konce 17. století se nacházela vedle hostince Císař rakouský. Byla prohlášena za vrcholné dílo barokního katolicismu. Zmizela v souvislosti s úpravami okolí v 70. letech 20. století neznámo kam.*“

Předpokládané náklady: **230.000 Kč**

4) Úprava okolí sochy V. Priessnitze

Popis: „*Úprava okolí sochy V. Priessnitze tak, aby odpovídala vážnosti toho místa a toho člověka. Doplnit mobiliář a květinovou výzdobu.* „

Předpokládaná finanční náročnost: **100.000 Kč**

5) Oplocení sochy J. Nepomuckého

Popis: „*Doplnění sochy sv. Jana Nepomuckého o malou ohrádku a zatravněnou plochu.*“

Předpokládané náklady: **100.000 Kč**

6) Vkusné přístřešky na kontejnery a popelnice

Popis: „*Po částečné revitalizaci sídliště 9.května byly odstraněny některé přístřešky na kontejnery a popelnice, které nyní stojí "na volno" u chodníků a silnice. Navrhujeme stání pro popelnice zastřešit tak, aby byla tato místa chráněna proti větru a zároveň působila esteticky a příjemněvala prostředí sídliště.* „

Předpokládané náklady: **150.000 Kč**

7) Veřejná šatní skříň

Popis: „*Veřejná šatní skříň je místo kam lidé mohou odnášet nepotřebné oblečení, které si další zájemci mohou odnést.*“

Předpokládané náklady: **50.000 Kč**

8) Malované hry na chodník dle projektu hrynachodnik.cz

Popis: „Vytvoření malovaných her na místech betonových a asfaltových pláček nebo chodníků, které rozvíjí hrubou motoriku, slovní zásobu, vztahy mezi dětmi i to ostatní, co mobily prostě neumí.“

Předpokládané náklady: **100.000 Kč**

9) Popelnice na bioodpad na sídlišti

Popis: „Prosím o zavedení kontejnerů na bioodpad automaticky na všechna sídliště.“

Předpokládané náklady: **300.000 Kč**

10) Lavičky

Popis: „Po revitalizaci Sídliště 9.května zmizely u některých domů lavičky a už nebyly vráceny zpět. Proč? Už tak uvěznění v domech bez výtahu někteří senioři nemají šanci jít ven, protože si nemají kde odpočinout. Bojí se. Proč jste jim vzali možnost opustit své byty, nadechnout se vzduchu v prostoru, nechat se prohřát sluníčkem.“

Předpokládané náklady: **100.000 Kč**

11) Dětské hřiště na ulici Seifertova 719 v Jeseníku

Popis: „Zlepšení dětského vyžití“

Předpokládané náklady: **260.000 Kč**

12) Psí hřiště

Popis: „Jedná se o vybudování hřiště pro trénování a volný pohyb psů.“

Předpokládané náklady: **300.000 Kč**

13) DiscGolfPark

Popis: „Jedná se o vybudování devítijamkového hřiště pro sportovní fyzicky nenáročnou aktivitu. Discgolf je určen pro všechny věkové kategorie, od dětí až po seniory. Ke hře je zapotřebí pouze létající talíř.“

Předpokládané náklady: **300.000 Kč**

14) Oprava Tindalova pramene

Popis: „Oprava Tindalova pramene ve Smetanových sadech.“

Předpokládané náklady: **250.000 Kč**

15) Stezky Nordic Walking Jeseník

Popis: „Cílem projektu je vytvořit Stezky Nordic Walking Jeseník a umožnit tak místním i turistům vykonávat tento druh aktivity na značených stezkách vedoucích výhradně po lesních cestách a pěšinách, které jsou pro tuto aktivitu určeny. Stezky mohou být využívány nejen pro severskou chůzi, ale také ostatními turisty, cyklisty nebo běžci.“

Předpokládané náklady: **200.000 Kč**

16) Rozšíření a zkvalitnění dětského hřiště ve Smetanových sadech

Popis: „Cílem je rozšíření dětského hřiště ve Smetanových sadech o dva nové herní prvky typu interaktivních hracích tabulí a šplhací sestavy pro děti ve věku 3-14 let na kačírkovém podkladu s oplocením. Dojde tak ke zvýšení atraktivity hřiště pro trávení volného času s dětmi. Návrh vzešel z komise pro občanské záležitosti, rodinu a sociální věci, která se tématem dětských hřišť dlouhodobě zabývá.“

Předpokládané náklady: **500.000 Kč**

17) Fontána a lavičky – okrášlení a oživení parku na náměstí Svobody

Popis: „Zelená tepna nejstarší městské zástavby v Jeseníku volá po okrášlení a změně v přístupu jeho celkové úpravy! Vraťme náměstí Svobody jeho zašlou slávu pečlivou revitalizací tohoto reprezentativního prostoru v centru města tak, aby se zde lidé cítili dobře a v bezpečí, a aby se mohli na své cestě městem zastavit a odpočinout si pod korunami majestátních stromů.“

Předpokládané náklady: **300.000 Kč**

18) Květnatá louka na ul. Lipovská v Jeseníku

Popis: „Vytvoření barevného kvetoucího prostoru na místě trávníků, které lidé přímo nevyužívají.“

Předpokládané náklady: **50.000 Kč**

19) Pítka

Popis: „Fontánky s pitnou vodou, tzv. pítka, rozmístěná na několika místech Jeseníka. Poskytovala by čerstvou pitnou vodu pro kolemjdoucí i turisty.“

Předpokládané náklady: **100.000 Kč**

20) Hnízdo / Lesopark Jeseník

Popis: „*Sítové odpočívadlo konstruované mezi stromy v těsné blízkosti Řeckého pramene představuje místo k oddechu pro skupinu návštěvníků parku a zároveň může sloužit jako noční útulna pro dva dobrodruhy, kteří se vydali na delší výpravu do lesů. Odpočívadlo – hamaka nijak nenarušuje přirozené prostředí lesa a jeho poklidný ráz a umožňuje tím bezprostřední pozorování srnek a ptactva, kteří se v okolí vyskytují.*“

Předpokládané náklady: **496.000 Kč**

21) Lavičky na ul. Čechova čp.2,4 a 6 v Jeseníku

Popis: „*Mezi parkovištěm a panelovým domem Čechova č.p.2,4 a 6 jsou vysázeny na pozemku města stromy. Pod jejich koruny, mezi ně, udělat lavičky.*“

Předpokládané náklady: **50.000 Kč**

22) Lavičky do Letního divadla

Popis: „*Letní divadlo ve Smetanových sadech začíná opět fungovat jako jesenický kulturní stánek, chybí zde ale sezení pro diváky.*“

Předpokládané náklady: **270.000 Kč**

23) Nájezd pro kočárky na schody mezi poliklinikou a Albertem

Popis: „*Umístění kovových nájezdů na schody na ul. Dukelská.*“

Předpokládané náklady: **90.000 Kč**

24) Oprava břehu a pěšiny u okrasného rybníku + nové lavičky

Popis: „*Oprava břehu a chodníku u okrasného rybníku. Umístění chybějících laviček.*“

Předpokládané náklady: **500.000 Kč**

25) Murál

Popis: „*Vytvoření murálu (velké nástěnné malby) na zadní stranu budovy ZŠ Průchodní (ze strany od Vodní tvrze).*“

Předpokládané náklady: **200.000 Kč**

V případě Jeseníku měli občané možnost rozhodovat svými hlasy tak, že mohli dát celkem 7 kladných a 3 záporné. Celkem o projektech rozhodovalo 483 „unikátních“ hlasujících (cca **4,29 %** z počtu obyvatel), kteří mezi projekty rozdělili celkem 3365 hlasů. Celkově se k realizaci tímto způsobem podařilo vybrat 3 projekty:

- Lavičky do Letního divadla (270 000 Kč) - 46 % (222 hlasů)
- Fontána a lavičky – okrášlení a oživení parku na náměstí Svobody (300 000 Kč) - 41 % (200 hlasů)
- Oprava břehu a pěšiny u okrasného rybníku + nové lavičky (500 000 Kč) - 36 % (175 hlasů)

Celkem se tak město zavázalo k investici 1 070 000, - Kč, což je o 70 tisíc Kč více než byl původní plán města do participativního rozpočtu investovat. K realizaci projektů pak došlo do 18 měsíců. Projekt participativního rozpočtování ve městě sklídl mezi obyvatelstvem úspěch a funguje ve městě dodnes.

5.1.3 Golčův Jeníkov

Město Golčův Jeníkov jsem si nevybrala zcela náhodně. Jedná se o město podobně geograficko-sociologicky situované (periferie s vyšším podílem nižší sociální vrstvy) a zároveň i zhruba stejně velké, alespoň co do počtu obyvatel. Nachází se v okrese Havlíčkův Brod v Kraji Vysočina, 25 km severozápadně od Havlíčkova Brodu.

Avšak hlavním důvodem, proč jsem zde toto město zahrnula, je ten, že se jedná o místo s největší hlasovací účastí obyvatelstva v ČR, avšak jedná se zároveň i o město s největším procentuálním podílem participativního rozpočtu na celkových výdajích obce.

První ročník PR se zde uskutečnil, ostatně stejně jako u prvních dvou příkladů, v roce 2019. Ovšem svou informační kampaň město započalo již na sklonku roku, konkrétně v prosinci roku 2018, kampaň však trvala „pouhé“ 2 měsíce a skončila v lednu, od února pak započala fáze podávání návrhů. Podmínky, které musel každý z předložených návrhů splňovat tak, aby mohl postoupit do dalšího kola veřejného hlasování, byly následující: - Jméno a příjmení navrhovatele, jeho bydliště v rámci katastru obce, kdy předkladatel musel být starší 15 let.

Projekt participativního rozpočtování byl navíc rozdělen na do dvou okruhů – Golčův Jeníkov + městské části. Pro město bylo vyčleněno z PR **800 000,- Kč**, pro městské části pak, **200 000,- Kč**. Z celkového rozpočtu obce, který pro rok 2019 činil 59 058 000,- Kč, kdy tyto částky představovaly **1,35 %** a **0,33 %** z rozpočtu. (INSTITUTE H21, 2019)

Návrhy, které postoupily do hlasovací fáze:

1.) Vánoční výzdoba náměstí T.G.Masaryka a u tvrze

Popis: „Zrealizovat vánoční výzdobu na náměstí T. G. Masaryka v Golčově Jeníkově – světelná dekorace na kašnu na náměstí a světelné 3D LED koule 5ks na strom u tvrze.“

Podle návrhu odborné firmy zrealizovat na náměstí T. G. Masaryka vánoční osvětlení kašny – cca **150.000 Kč**

Na vzrostlé stromy u tvrze zavěsit dekoraci – světelné koule 5 ks v bílé barvě – rozměry 55 cm (2x), 70 cm (2x) a 85 cm (1x) - cca **80.000 Kč**.

2.) Kouzelná školka s Michalem

Popis: Divadelní představení pro děti i dospělé v sokolovně s Michalem Nesvadbou z Kouzelné školky.

Náklady: **20 000 Kč** (zbytek nákladů se vybere na vstupném)

3.) Lesopark "Skalka"

Popis.: „Úprava pozemku části Skalek v majetku města na lesopark, navazující na lipovou alej. Zároveň vyřešení přístupové cesty.“

Náklady: **300 000 Kč**

4.) Bezbariérový městský úřad

Popis: „Úprava přístupu a budovy městského úřadu na bezbariérový – zpracování dokumentace“

Náklady: **200 000 Kč**

5.) Cesta od fotbalového hřiště k Vohančickému rybníku

Popis: „Vytvoření cesty od fotbalového hřiště k Vohančickému rybníku.“

Náklady: **180 000 Kč**

6.) Přednáška: Ing. Jiří Richter: "Stavby v rozvoji obcí"

Popis: „Přednáška Ing. Jiřího Richtera "Stavby v rozvoji obcí – územní a projektová příprava, zadávání veřejných zakázek, řízení realizace".“

Náklady: **1 500 Kč**

V hlasovací části měl pak každý z občanů možnost rozhodnout o vítězi 3 kladnými a 1 záporným hlasem. Tohoto práva se rozhodlo využít celkem 391 obyvatel města, což představovalo neuvěřitelných **14,5 %** všech obyvatel.

Město	Počet obyvatel	Částka PR na 1 obyvatele	Max. náklad na projekt (s DPH)	Počet zrealizovaných ročníků, projekty PR celkem	% účast z celkového počtu obyvatel ¹	Podíl PR na celkových výdajích města	Potvrzení dalšího ročníku
Vrbno pod Pradědem	5 040	59,52,- Kč	300 000,- Kč	1	Cca 6 %	0,22 %	nezjištěno
Jeseník	11 259	44,4,- Kč	500 000,- Kč	3	4,29 %	0,26 %	ano
Golčův Jeníkov	2 697	370,78,- Kč	800 000,- Kč a 200 000,- Kč	3	14,5 %	1,35 % a 0,33 %	ano

Tabulka 3: Komparativní analýza implementace PR ve vybraných městech; zdroj: vlastní zpracování

¹ Účast na rozhodování o podobě participativního rozpočtu v roce 2019

6 POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY

Za účelem zisku dat a důležitých vstupů, byla učiněna šetření v podobě polostrukturovaných rozhovorů. Mezi respondenty jsou zařazeni zástupci patřící mezi současné, avšak i bývalé, důležité funkcionáře místní územní samosprávy a rady města. Přínosem jsou zejména díky informacím, znalostem a postavení, což jsou faktory umožňující dotázaným poskytnout relevantní data potřebná k vyhotovení návrhu projektu participativního rozpočtu ve Starém Městě. Získaná data pak podlehnou další analýze, ze které bude vycházet návrh projektu a další důležité aspekty, které jsou nezbytné pro správnost návrhové části, a zároveň k usnadnění volby správného přístupu k řešení problematiky. Klíčové rozhovory budou i pro účel získání představy o současné podobě a způsobu fungování regionu.

6.1 Rozhovory s vybranými představiteli města

Období sběru dat: duben 2023

Komunikační partneři

1. Respondent- hl. ekonom a účetní
2. Respondent – vedoucí člen kulturní a organizační složky města
3. Respondent-bývalá ředitelka Mateřské Školy
4. Respondent – člen zastupitelstva
5. Respondent – bývalý starosta Starého Města

Respondentům byly předloženy otevřené otázky, které se dále segmentují na:

- 1) **Otázky obecné**
- 2) **Otázky specifické**

V první ze segmentovaných částí otázek jsou obsaženy dotazy spíše obecného charakteru a zjišťovaly primárně informace pojednávající o podobě komunikační a socioekonomické strategie města.

Realizační část dotazů je však podrobněji strukturovaná, a to s ohledem na řešenou tematiku týkající se zavedení a možného fungování PR v oblasti. Respondenti byli před počátkem rozhovoru obeznámeni s definičním vymezením pojmu „Participativní rozpočet“ a to proto, aby blíže byli seznámeni s touto tematikou.

1. Jak byste vlastními slovy popsala způsob komunikace města s občany? Je to podle Vás dostačující nebo by se na tom dalo něco zlepšit?

Respondent č. 3 se vyjádřil tímto způsobem a to, že se mu jeví nízká míra komunikace mezi městem a jeho obyvateli.

„V Podstatě tam byli jenom na zastupitelstvu, když se přišli lidi na něco zeptat a dotazníkové šetření proběhlo v rámci obnovy vodovodů v některých městských částech Starého Města.“

„Já si myslím, že tady to není tak prosazované, aby se více občani mohli podílet na celkovém rozvoji města.“

Respondent č. 2 se vyjádřil, že komunikace a zájem probíhá aktivně a také snahu zapojit občany s chodem města a podílet se na jeho vývoji.

„Dívejte, takhle, někteří občané jsou aktivní a chodí na zastupitelstva, kde se vlastně zajímají o chod města, co město plánuje probíhal tady také rozvojový plán města komunitní způsobem. Tím že se zapojili občané, tak spoluvytvářeli komunitní rozvojový plán a tam už vlastně padly návrhy, jak by si představovali, aby Staré Město mohlo vypadat.“

Zbytek respondentů (1, 4 a 5) uvedl, že vnímají komunikaci města s občany jako dobrou a dostačující.

2.) Jaké jsou, dle vašeho úsudku, ve Starém Městě nejvýznamnější nedostatky a limitační faktory?

Respondent č. 5 se vyjádřil jasně na nedostatky ve městě.

„Je určitá skupina lidí, kteří si stěžují na to, že kdyby mohli jít pryč odsud tak jdou, protože by byli možná někde jinde lépe ohodnoceni v práci.“

Respondent č. 4 dal najevo svoji nespokojenost způsobenou vlivem nedostatku volných stavebních parcel v místě šetření.

„Potýkáme se zde dlouhodobě s nedostatkem volných stavebních parcel, které město sice má k dispozici, ale o možném uvolňování a jejich prodeji se začalo jednat až teprve nedávno...“

„Lidé by tady chtěli stavět, ale říkají že nemůžou.“, Možná je pravda, že se zaspalo v tom, že se nenachystaly tyto projekty, ale oni jsou kde by mohli stavět.“

Respondenti č. 2, 1, a 3, uvedli, že považují za limitující faktor nedostatek služeb ve městě.

Respondent č. 2 se jasně a znepokojeným tónem hlasu vyjádřil k danému problému následujícím způsobem:

„Ve Starém Městě zcela chybí lékárna, nebo alespoň kadeřník kdyby tu byl, člověk musí za vším pořád dojíždět do větších měst.“

3.) Ted' tedy naopak, co si myslíte, že by se dalo považovat za výhodu, případně co byste označili za nevyužitou příležitost, zde ve Starém Městě?

Respondent č. 5 vidí značnou výhodu v tom, že žije v turistickém regionu.

„...Jsme rozhodně turisticky atraktivní region...“

Respondent č. 4 se vyjádřil poměrně přímo, načež podobné odpovědi byly slyšeny i z úst respondentů č. 2 a 3.

„Tímhle dokážeme přitáhnout lidi, cestovním ruchem jediné tímto poroste rozmanitost i život, vidím v tom celkem dobrý počin v tom, že ty lidi tato turistika přiláká např. Dalimilova rozhledna i lyžařské areály.“

Respondent č. 2 uvádí, že město je aktivní a podílí se na projektech skrze účast na přeshraniční spolupráci.

„Staré Město se již dlouhou dobu aktivně podílí na přeshraniční spolupráci, společně jsou vytvářeny projekty, které přispívají k celkovému rozvoji území.“

Respondent č. 1 dále uvedl, že zde vidí výhody v tom, jaké jsou v oblasti přírodní podmínky.

„Lidé sem míří se zrekreovat, a tak nasát to naše čisté horské ovzduší.“

Po řadě otázek, které směřovaly spíše na obecné informace týkajících se chodu města, bude nyní následovat druhá sada otázek, která bude svou podstatou blíže zaměřena na pojmenování a možnou realizaci diskutované problematiky, kterou se participativní rozpočtování charakterizuje. Před zahájením další části rozhovorů však bylo zapotřebí pro jistotu zmínit tuto definici:

„Participativní rozpočet umožňuje, aby se obyvatelé zainteresovali do rozhodování o rozvoji své obce. Radnice vymezí část peněz z ročního rozpočtu, obyvatelé pak podávají návrhy, co by se za tyto peníze mělo ve městě v následujícím roce vylepšit.“

1.) Je vám tento pojem znám i z dřívějších?

Respondent č. 5 reagoval, že byl již dřív s touto tematikou seznámen a dokonce i dříve uvažoval o jeho zavedení ve městě.

„Tento pojem je mi znám, vím že jsme o tom uvažovali ve městě, že nějaké věci se mohou tímto řídit a nabídnout tak občanům rozhodovat v některých věcech města.“

Respondent č. 1 uvedl, že se setkal s tímto pojmem ovšem ne nijak blíže.

„Určitě jsem v poslední době, slyšela tento pojem a také vím, že se to týká rozpočtování, ale nijak blíže sem to už nestudovala, určitě to bude modernější způsob rozdělení peněz.“

Zbytek respondentů uvedlo, že již dříve slyšeli o participativním rozpočtování a jeho důvodu existence.

2.) Myslíte si, že by bylo realizovatelné v tomto městě způsob zavedení participativního rozpočtu?

Respondent č. 5 se vyjádřil velmi kladně k tomuto způsobu rozpočtování, ovšem podotýká na jednotnost při rozhodnutí na zastupitelstvu.

„Za moji osobu si myslím, že určitě jo ale záleží jak se k tomu staví ostatní členové zastupitelstva, není to totiž rozhodnutí o jedné osobě.“

Respondent č. 4 a 1. uvedli zcela totožnou odpověď, jak respondent č. 5.

„Dle mého názoru by to v značné míře určitě šlo, ale nejprve musí být jednohlasná odezva ze zastupitelstva.“

Respondent č. 2 si tento způsob jasně představil ve svém městě a vidí v něm i přínos.

„Zcela určitě by to zde mohlo fungovat, alespoň obyvatelé více prohloubí svou soudržnost se Starým Městem.““

Respondent č. 3 uvedl, že i přes malé město by to mohlo být reálné.

„No Staré Město je opravdu, takové městečko dříve sem bydlela ve velkých městech, než sem se přestěhovala jsem, ale myslím si, že by to určitě bylo jen dobře pro tohle město.“

3.) Co vnímáte jako možný přínos participativního rozpočtování ve Starém Městě?

Respondent č. 2 vidí jasné přínosy zavedení participativního rozpočtu.

„Dle mého názoru, tím, že si lidé mohou sami odhlasovat a zvolit, jaký projekt bude tedy ten, který se uskuteční, a tím že si ho lidé mohou vybrat sami, sníží se tím míra vandalizmu a poškozování věcí ve správě města.“

Respondent č. 1 vidí jasný přínos, že se díky tomu budou rozvíjet i městské části Starého Města.

„Příkladné vytvoření odpočinkových míst a posezeních s možností se sejt pro ty z řad těch lidí, kteří jsou z daných místních částí.“

„Přínos zde vidím, zejména pro odlehlejší městské části, jelikož tato oblast není až tak zahrnována do soustavného rozvoje a zvyšující se životní úrovni. Dále by pak byli pověřeni zástupci, které v dané lokalitě působí a budou mít za úkol, zanalyzovat potřeby a následně realizovat projekty, které dopomůžou k rozvoji území.“

Respondent č. 4 se totožně vyjádřil takto.

„Klady v tom vidím, ty že vlastně ti občané nemají pocit z toho, že by byli vyjmuti z toho chodu města to znamená, že když město y ten prostor k tomu, aby se tady k těm věcem jak už investičním, anebo třeba kulturním tedy vyjádřit a dát tam ty své návrhy a podněty. Tímto se docílí, že více přilnou k řízení chodu města a také budou mít pocit, že se na tom spolupodílí.“

Společně s respondentem č. 4, měli tentýž názor i respondenti 5,3 a 2.

4.) Jaké jsou dle vašeho úsudku ve Starém Městě nejmarkantnější nedostatky a limitační faktory?

Respondent č. 1 se vyjádřil tímto způsobem.

„Napadá mě snad jediné, že občané se nebudou schopní dohodnout na jednotném návrhu, naposled když probíhalo dotazníkové šetření na komunitní úrovni ohledně dalšího využití Mementa Mori, které nakonec dopadlo, tak že město nemohla uskutečnit ani jeden návrh využití, dle rozhodnutí občanů.“

Respondent č. 3 se vyslovil k dotazu takto:

„Já spíše vnímám, hrozbu v tom, že nenajdeme společnou cestu jako zastupitelé se domluvit a stanovit jednotlivé kroky k úspěšné realizaci a participaci.“

Respondent č. 5, 2 a 4 taktéž odpověděli, že hrozbu vidí, pouze v tom, že nebude jednotná domluva.

„Nesjednocení návrhů občanů ohledně výběru zvoleného návrhu projektu“

5.) Jakou část rozpočtu by mělo město dle Vašeho mínění vyčlenit pro potřeby realizace projektu PR?

Respondent č. 5 se vyjádřil, kolik zhruba by bylo možné vyčlenit.

„ Co se týče u fungování jiných měst, viděl sem, že v Jeseníku vyčlenili například 1 milion korun, vzhledem k tomu že je to ORP a docela velké město.“ „Myslím si, že by ve Starém Městě bylo určitě reálné alespoň 200 až 300 tisíc uvolnit.“

Odpovědi a zodpovězené částky, se pohybovaly velmi podobně okolo 250 až 300 tisíc, proto byl uveden pouze jeden příklad přímé odpovědi od respondenta.

6.) Kdo by podle Vás mohl mít hlasovací právo, či jaká by mohla být kritéria k tomu, abyste se jako občan mohl zapojit do procesu?

Respondent č. 2 uvedl by se jednalo pouze a zcela o obyvatelé Starého Města, nikdo cizí, po případě by uváděli své trvalé bydliště.

„No hlasovat a rozhodovat na co budou peníze určeny, nebo na jaký projekt, no za mě určitě jen obyvatelé Starého Města, jen pro ně je to primárně určené, protože tu žijí.“

Tímto způsobem odpověděli i respondent č. 1 a zároveň 4 a tak ujednotili názor, že primárně hlasovat mohou jen občané města.

Respondent č. 5 byl otevřenějšího názoru o hlasování.

„No já bych zapojil všechny, i ty chataře, jelikož v některých městských částech je jich víc než obyvatel s trvalým pobytem. Za moji osobu bych byl rád, kdyby svým nápadem přispěli tak k rozvoji těchto městských částí.“

7.) Kdo nebo která část správy města bude zodpovědná za správu participativního rozpočtu?

Respondent č. 1 zcela s jistotou uvedl, kdo by měl nést odpovědnost za vedení participativního rozpočtu.

„No dokážu si představit, jedině že by to mohl vykonávat finanční výbor, jelikož na naše, úřadě jsou dost akumulované funkce, a nejsou na lidé navíc, kteří by to mohli vykonávat.“

Respondent č. 2 se vyjádřil, že by bylo dobré najmout externího odborníka na danou problematiku.

„Dle mého názoru, by to určitě vykonávat skupina lidí, kteří jsou nějakým způsobem spjatí se životem ve Starém Městě, ale přizvala bych si nějakého odborníka z praxe aby nás proškolil.“

Respondent 3, 4 a 5 uvedli, že by pověřili skupinu lidí, než jednotlivce a zejména, tedy jeden z výborů rady města ať už z finančního či kontrolního.

Zhodnocení

Z rozhovorů bylo jasné, že by představitelé místní samosprávy uvažovali o návrhu zavedení participativního rozpočtu ve svém městě. Z jejich odpovědí bylo zřejmé, že by to napomohlo k celkovému rozvoji a chodu města, ale mi donutilo místní více se podílet na chodu města. Rozhodně jsou odpovědi plny užitečných informací, které budou aplikovatelné při tvorbě návrhu projektu.

7 CHARAKTERISTIKA A NÁVRH PROJEKTU

Předmětem projektu je realizace participativního způsobu rozpočtování ve Starém Městě pod Sněžníkem. V rámci toho se snažím realisticky přistupovat k potřebám a prostředí cílové oblasti, a to na základě šetření, které bylo realizováno pomocí polo-strukturovaných rozhovorů. Tímto způsobem jsem získala potřebné informace z řad současných i bývalých zastupitelů a funkcionářů města tak, aby byly stanovené cíle, hodnoty a způsob provedení uskutečnitelné. Cílem této snahy je pak pomocí takticky mířené informační kampaně a další propagace získat potřebný vstup z řad veřejnosti, v tomto případě občanů města, zvýšit jejich zájem o dění v obci, zároveň předcházet odlivu obyvatel jako důsledku jejich nespokojenosti s prostředím, sníženým počtem příležitostí a všeobecnou zhoršenou mírou kvality života ve městě. Jedná se o prvotní snahu ve Starém Městě tohoto charakteru a Hanušovické oblasti vůbec.

Projekt je rozdělen na několik částí, z nichž každá má unikátní a specifickou roli a podstatná k úspěšné konečné realizaci celkového konceptu. K úspěšnému vyhotovení návrhu tohoto projektu je nutno využít znalosti z několika socio-ekonomických oblastí, vč. teoretických znalostí o tvorbě rozpočtů, strategickém územním plánování, regionálním rozvoji, kritickém managementu a procesním plánování a analýzy.

Jelikož existuje u této problematiky několik různých definic toho, jak je možné k tomuto způsobu rozpočtování přistupovat, je nutné vlastním snažením získat a zanalyzovat co nejvíce relevantních dat, na základě, kterých bude možné přizpůsobit a následně metodicky zhodnotit co nejvhodnější model podoby projektu, který by odpovídal požadavkům, prostředí, kapacitám a sociálním potřebám cílové oblasti.

Jak bylo již nastíněno, kritéria klíčová pro sestavení vhodného modelu vychází z hodnot získaných analyzováním jednotlivých vstupních faktorů, díky kterýmž je nejen možno zvolit správný přístup k navrhování celého projektu tak, aby z něj přímo i nepřímo vyplývaly vyhodnocené příležitosti, ale lze i efektivně vymezit a jmenovat limitační faktory, kterým je možné tímto způsobem eliminovat, nebo alespoň jim dostatečně předcházet zavedením příslušných preventivních opatření. (zdroj: vlastní zpracování)

7.1 Popis projektu a jeho zdůvodnění

Projekt participativního rozpočtování ve Starém Městě je ve svém principu demokratický proces, který umožní jeho občanům přímo rozhodovat o přidělování veřejných peněz.

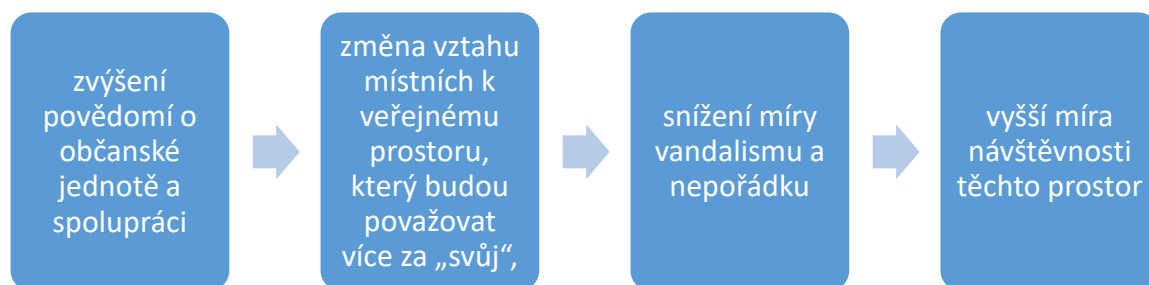
Projekt je koncipován tak, aby bylo lidem žijícím v oblasti umožněno rozhodovat o tom, jakým způsobem bude z tohoto rozpočtu rozděleno celkem 250 000,- Kč. Projekt je navržen a členěn do několika fází, z nichž každá zahrnuje různé úrovně účasti občanů.

Záměrem je dát místnímu obyvatelstvu příležitost přímo se podílet na rozdělování veřejných prostředků. Dílčím cílem celého projektu je mj. i vybudovat důvěru mezi komunitou a místní samosprávou. Výsledkem projektu by měla být také hmatatelná zlepšení v obci, které si určili a odsouhlasili sami občané.

Zdůvodnění prospěšnosti projektu

Umožní se tím občanům Starého Města přímo se podílet na rozdělování veřejných prostředků a napomůže se tak vzniku či posílení důvěry ve vztahu mezi komunitou a místní samosprávou. Výsledkem projektu byla také hmatatelná zlepšení v obci, která určili a upřednostnili sami občané.

Důvodem je dát místním obyvatelům obraz a reálný důkaz toho, že si prostředí ve městě mohou organizovat, alespoň z části, podle svých přání a potřeb.

Obrázek 4: Možný pozitivní dopad projektu na rozvoj města (zdroj: vlastní zpracování)

V případě úspěšného dosažení stanovených cílů dochází k vyšší míře pravděpodobnosti realizace dalších ročníků projektu PR, tedy k dalším možným pozitivním dopadům na celý region Staroměstska.

Mj. se do povědomí mohou dostat potřeby obyvatel přilehlých oblastí, kteří tak budou moci dát veřejně najevo, a s dostatečnou podporou i realizovat, to, co jim chybí a co by za jiných okolností zůstalo v nevědomosti místní samosprávy. Ta navíc získá povědomí o potřebách a přáních svých voličů.

7.2 Finanční rozpočet

K navržení projektu participativního rozpočtování je nejprve zapotřebí důkladně analyzovat současnou rozpočtovou situaci a politiku města. Data potřebná ke správnému zhodnocení jsou přístupná vždy v povinně zveřejňovaných dokumentech obce, zpravidla je můžeme nalézt v rámci dokumentů vyvěšovaných na úřední desce, případně v sekci s povinně zveřejňovanými informacemi.

SCHVÁLENÝ ROZPOČET MĚSTA STARÉ MĚSTO NA ROK 2023 V TIS. KČ²					
	Třída, pol.	Schvál. rozpočet 2023	Schválený rozpočet 2022	Upravený rozpočet 2022	Očekávané plnění rozp. 2022
PŘÍJMY CELKEM		76 156	75 307	75 104	83 705
Daňové	1xxx	45 523	35 267	35 267	40500
Nedaňové	2xxx	21 138	15 865	16 027	19300
Kapitálové	3xxx	2 000	4 000	4 172	4172
Přijaté transfery	4xxx	7 495	20 175	19 638	19733
VÝDAJE CELKEM		95 693	91 899	108 696	117 297
Provozní výdaje	5xxx	55 573	60 320	60 197	59197
neinv. přisp. ZŠ a MŠ	5331	3 300	3 100	3 100	3100
Investice (realizace programu rozvoje obce)	6xxx	36 820	28 479	45 399	55000
SALDO ROZPOČTU (PŘÍJMY – VÝDAJE)		-19 537	-16 592	-33 592	-33592
FINANCOVÁNÍ CELKEM		19 537	16 592	33 592	33592
Zdroje z minulých let	8115	14 433	8 695	8 695	8695
Splátky úvěru	8124	-2 896	-1 103	-1 103	-1103
Dlouhodobý úvěr	8123	8 000	9 000	26 000	26000

Tabulka 4: Schválený rozpočet Starého Města na rok 2023, zdroj: <https://ude.tcssl.cz/dokument?stare-mesto?MSTM0B01K0CV-0>

² Schváleno usnesením č. 27/22 z 2. zasedání ZM dne 14. 12. 2022. (STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM, 2023)

Z tabulky je možné vyčíst výši předpokládaného schodku rozpočtu města pro rok, konkrétně se jedná o částku 19 537 000,- Kč, které město v daném roce hodlá utratit nad běžný rozpočtový rámec.

VÝDAJE v tis. Kč. ³					Schvál.
Oddíl-§	Název	SR 2022	UR 2022	SČ 10202	2023
6112	Zastupitelstvo města	2000	2000	1320	2300
6171	Činnost místní správy	13500	12895	10805	11455
6310	Obec.v. - úroky z úvěru, bank. popl.	150	150	118	150
6399	Pl. daní a popl.stát.roz. -DPH	2600	3648	2554	2600
6330	Sociální fond města	455	455	455	455
6909	rezerva investiční	379	239	0	30000

Tabulka 5: Výdajové položky obce podléhající § 6 odst. 1 vyhlášky č. 412/2021 Sb. o rozpočtové skladbě – znění od 01.01.2023⁴, zdroj: <https://ude.tcssl.cz/dokument?stare-mesto?MSTM0B01KOCV-0>

Při sestavování optimálního participativního rozpočtu musíme vycházet ze současných možností městské kasy. K tomu, abychom zvolili optimální výši participativního rozpočtu v poměru k celkovému výdajovému rozpočtu města, je nutné zanalyzovat finanční výhledy a plány města pro dané období, případně vzít v potaz závazky z období předchozích tak, aby zbytečně nedocházelo k nežádoucím vlivům na rovnovážnost rozpočtu. V legislativě se pak lze odrazit od právní úpravy, kterou nazýváme „péče řádného hospodáře“, ta je zakotvena v § 159 odst. 1 Občanského zákoníku a její konkrétní znění je pak: „*kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí*“. Řešenou problematiku blíže upravuje ustanovení § 38 odst. 1 zákona o obcích, podle kterého „*musí být majetek obce využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími se zákonem vymezené působnosti, přičemž obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku.*“ (FUREK & JIROVEC, 2016)

Z rozhovorů vyplývá, že optimální částka, kterou bychom měli stanovit k rozdělení mezi projekty, by se měla pohybovat někde mezi dvěma až třemi sty tisíci korun českých.

³ Schváleno usnesením č. 27/22 z 2. zasedání ZM dne 14. 12. 2022. (STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM, 2023)

⁴ § 6 Pro účely určení výdajového druhu se výdaje peněžních prostředků dělí na
a) výdaje na nákupy, kterými jsou výdaje, proti kterým stojí přímá protihodnota,
b) transfery, kterými jsou výdaje, proti kterým přímá protihodnota nestojí,
c) půjčené peněžní prostředky. (cit. z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-412>)

Vzhledem k investiční rezervě 30 000 000,- Kč, kterou město pro letošní rok schválilo (viz tabulka výše) lze konstatovat, že je možné z rozpočtu uvolnit dostatečné prostředky k tomu, aby bylo realizovatelné kompletní kapitálové zajištění projektu, a to v poměru **50 000,- Kč** na propagaci a pokrytí nezbytných nákladů pro chod projektu, vč. nákladů na koordinátora. Částka **200 000,- Kč** bude vyhrazena na realizaci vítězného návrhu v městské části a zbývajících **50 000,- Kč** půjde na vítězný projekt v přílehlých oblastech (Hynčice pod Sušinou, Kunčice, Nová Seninka, Stříbrnice a Malé a Velké Vrbno). K tomu, aby tento návrh prošel, bude dostačující schválení finanční radou města, která má nově právo sama rozhodovat o vynaložení nákladů nepřesahujících částku 2 000 000,- Kč, a to na základě usnesení č. 27/22 z 2. zasedání ZM dne 14. 12. 2022. (STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM, 2023)

Rozpis nákladů⁵:	
Webové stránky projektu (<i>grafik, provoz</i>)	cca 7 000,- Kč
Tištěné informační materiály (<i>plakáty, letáky, pozvánky a další</i>)	Cca 8 500,- Kč
Veřejná setkání s občany (<i>technika, občerstvení, moderování a facilitace</i>)	Cca 3 000,- Kč
Řízení projektu – koordinátor (<i>částečný úvazek nebo DPČ/DPP</i>)	Cca 20 000 - 30 000 Kč
Možné vedlejší náklady	Max 1 500,- Kč

Tabulka 6: Rozpis nákladů PR, zdroj: vlastní zpracování

7.3 Harmonogram

Pokud vycházíme z předpokladu, že již máme přípravnou fázi plně hotovou (rozpočet i pravidla a postup PR „dostaly zelenou“ od vedení města), tak je možné sestavit již konkrétní časový harmonogram, který vymezí časovou náročnost i data uskutečnění

⁵ Jedná se o výstup z odhadu cen nižších než běžných spotřebitelských, a to z důvodu povahy projektu, který je jistou službou veřejnosti a má se všeobecně za to, že ve věcech této povahy jsou skutečné náklady nižší než ty běžné v rámci soukromého sektoru. Jedná se hlavně o částky, které jsou stanoveny jako maximálně přípustné pro danou položku.

jednotlivých částí procesu PR a bude závazný. Harmonogram projektu PR ve Starém Městě je sestaven tak, aby byl realizovatelný, avšak aby ani nebyl časově nespelnitelný v případě výskytu nežádoucích faktorů, které by celý proces mohly zpomalit a jímž vlivem by mohlo dojít k nedodržení vytyčených časových intervalů nutných k úspěšné realizaci jednotlivých fází procesu.

1. První fází projektu je tzv. osvětová fáze, často nazývána též jako kampaň. Místní samospráva v návrhu volí různé metody, aby občany o projektu informovala a povzbudila je k účasti. Mezi prostředky, kterými se bude stanovený cíl naplňovat, řadíme kampaně uskutečňované prostřednictvím sociálních sítí a vyvěšení dokumentu a článku na úřední desce a webových stránkách města, informační letáky, bannery a pořádání veřejných setkání. Cílem této fáze je zajistit, aby se v ideálním případě všichni občané o projektu dozvěděli, a měli tak možnost, popřípadě i motivaci, se ho zúčastnit.
1. Druhou fází projektu je proces vytváření a sběru nápadů. Během této fáze budou místní vyzváni, aby prostřednictvím internetového formuláře, nebo fyzicky v budově úřadu, předložili nápady, jak by mělo být celkem 250 000,- Kč využito. Nápady bude možné předkládat i na veřejných setkáních. Místní samospráva také nainstaluje ve své správní budově schránku určenou na návrhy pro ty občany, kteří dávají přednost anonymnímu podání svých nápadů.
2. Předmětem třetí fáze je zhodnocení proveditelnosti jednotlivých návrhů na základě kritérií, která jsou:
 - i. Návrh musí být veřejně prospěšný.
 - ii. Město musí mít kompetenci návrh realizovat.
 - iii. Návrh musí být realizován na veřejném prostranství či budově
 - iv. Návrh se musí realizovat pouze na majetku a území města, které nenese smluvní, či jiné nárokové zatížení
 - v. Návrh bude proveditelný ve smyslu legislativním, časovém a nebude kolidovat s jinými rozvojovými plány města
 - vi. Návrh nesmí propagovat produkty, služby a činnosti subjektů komerčního, nekomerčního, náboženského či politického charakteru.

- vii. Autor návrhu by neměl při realizaci projektu podléhat střetu zájmů v tom smyslu, že nesmí být v blízkém vztahu rodinném, ani sám dodavatelem realizace projektu

Pokud je vyhodnoceno, že podmínky návrh splňuje, následuje zveřejnění návrhu v konečné etapě této fáze. Během této části projektu je zároveň zřízen výbor občanů, který má primárně za úkol posoudit předložené nápady, též zhodnotit správnost provedení, vč. ověření pravdivosti údajů, a jejich přínos komunitě. Výbor je složen jedinci z řad obyvatel města, avšak pocházejících z různých prostředí, tedy i s různými úhly pohledu na řešenou problematiku, aby tímto způsobem bylo zajištěno, že posuzované návrhy budou smysluplným přínosem pro celou komunitu.

3. Ve čtvrté části projektu participace probíhá hlasování. Během této části projektu jsou obyvatelé Starého Města a přilehlých oblastí vyzváni, aby rozhodli svými hlasy o návrzích, které prošly výběrovým sítím a které splňují požadovaná kritéria. Hlasování je prováděno online na webových stránkách projektu nebo osobně na veřejných setkáních s tím, že má vždy každý hlasující možnost dát svůj hlas jen ve prospěch jednoho návrhu v městské části a jednoho v oblastech přilehlých.

Aby se zabránilo možnosti hlasovat vícekrát, musel hlasující vždy zadat své telefonní číslo, na které obdržel unikátní kód, který byl poté vyplněn v online formuláři nebo ověřen na místě v systému. Kromě toho bylo potřeba zadat i svoje bydliště a jméno, to pro ověření skutečnosti, zda je hlasující i cílovou skupinou projektu a má trvalé nebo přechodné bydliště v rámci dotčeného územního celku.

4. Posledním krokem, který je v rámci projektu vykonáván, je fáze realizace. Návrhy občanů, které získaly nejvíce hlasů, vždy jeden ve své kategorii, byly díky prostředkům a aktivním krokům místní samosprávy, uvedeny v chod.

Časový harmonogram PR ve Starém Městě:

Fáze	Termín	Proces
Přípravná	2.1. 2024 - 31.1.2024	Příprava návrhu projektu, tvorba rozpočtu, jmenování koordinátora, jmenování kontrolora
	1.2. 2024 - 29.2.2024	Projednání a schválení projektu zastupitelstvem a rozpočtovou radou města
	1.3. 2024 - 31.3.2024	Zahájení informační kampaně, tisk letáků, pořádání workshopů a meetingů
Realizační	1.4. 2024–1.6. 2024	Sběr návrhů projektů pro obě části
	1.7. 2024 - 1.8.2024	Posouzení proveditelnosti návrhů
	2.8.2024 - 8.9.2024	Prezentace návrhů veřejnosti
	9.9.2024 - 10.10.2024	Hlasování o návrzích
	11.10.2024	Zveřejnění výsledků hlasování o návrzích
	25.10.2024	Zahájení realizace vítězných návrhů v obou částech
Kontrolní	01.10.2024 - 31.11.2024	Rozesílání dotazníků všem projektu zúčastněným
	01.12.2024- 17.12.2024	Hodnocení dotazníkového šetření

*Tabulka 7: Časový harmonogram PR ve Starém Městě; zdroj: vlastní zpracování***7.4 Riziková analýza**

Pokud chceme předejít tomu, aby v rámci procesu realizace projektu došlo k selhání, které by mohlo ovlivnit, či zcela ukončit snažení o zavedení PR ve Starém Městě, musíme zvážit hrozby a limitační faktory, zanalyzovat míru jejich závažnosti v otázce negativního dopadu na projekt, případně určit i míru pravděpodobnosti výskytu a následně tyto dva faktory mezi sebou znásobit, abychom výsledným součinem těchto hodnot získali konečnou hodnotu významnosti rizika, která je pro stanovení pořadí jednotlivých rizikových faktorů klíčová.

Zde je základní osnova pro provedení hodnocení analýzy rizik:

1. **Identifikace potenciálních rizik:** Vyjmenovat všechna možná rizika, která by mohla mít dopad na projekt
2. **Posouzení pravděpodobnosti rizik:** Vyhodnocení pravděpodobnosti výskytu jednotlivých rizik na základě předchozích zkušeností, výzkumu a názorů odborníků.
3. **Odhad dopadu rizik:** Určuje, jak závažné by byly důsledky každého rizika, včetně finančních a provozních dopadů a dopadů na pověst.
4. **Určete míru významu rizika:** Vynásobte pravděpodobnost a dopad každého rizika a vypočítejte celkovou míru jeho možného významového dopadu na celý projekt
5. **Stanovení priority rizik:** Seřadí rizika podle míry jejich významu, poté se postupně soustředí na řešení rizik s nejvyšší prioritou.
6. **Vypracování strategie opatření:** Identifikuje a realizuje strategie ke snížení nebo eliminaci rizik s nejvyšší prioritou, jako je vyhnutí se riziku, přenos rizika, snížení rizika nebo akceptace rizika.
7. **Monitorování a přezkoumávání:** Průběžně se monitorují a přehodnocují rizika a strategie jejich zmírňování tak, aby byla zajištěna jejich účinnost a aktuálnost.

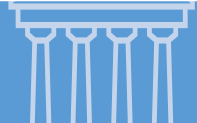

(zdroj: vlastní zpracování)

Analýza jednotlivých rizik					
Riziko	Závažnost rizika (1 až 5)	Pravděpodobnost výskytu (1 až 5)	Významnost rizika	Pořadí v prioritizaci rizik	Zavedená preventivní opatření
	1 = nejméně - 5 = nejvíce				
Nedostatek zdrojů z rozpočtu města	4	2	8	4/5.	Zajištění alternativních zdrojů z řad místních firem/EU
Nízký zájem obyvatel / zastupitelů na společném postupu	4	4	16	1.	<u>Pořádání workshopů, veřejných, efektivní a cílená kampaň</u>
Nedostatek lidských zdrojů k realizaci projektu	3	2	9	3.	Uveřejnění inzerátu/zvýšení nabízené odměny
Špatné vyhodnocení proveditelnosti návrhu	2	4	8	4/5.	Důkladné proškolení výboru, stanovení jasných kritérií, vytvoření metodiky postupu hodnocení
Nedodržení časových intervalů jednotlivých fází projektu	2	3	6	6/7.	Dostatečná časová rezerva a analýza časové náročnosti jednotlivých kroků
Přečerpání alokované částky z rozpočtu	4	3	12	2.	Vytvořit jistou rozpočtovou rezervu a zaimponovat ji předem do rozpočtu projektu
Špatná organizace projektu	3	2	6	6/7.	Jmenování koordinátora, který bude dohlížet na proces

Tabulka 8: Analýza jednotlivých rizik, zdroj: vlastní zpracování

7.5 Zhodnocení projektu

Zde je možné schéma hodnocení realizace projektu participativního rozpočtování spolu se seznamem ukazatelů, které je třeba sledovat při závěrečném hodnocení procesu:

	<ul style="list-style-type: none"> - Politická vůle a podpora - Informovanost a zapojení veřejnosti - Dostupnost zdrojů (finanční prostředky, zaměstnanci, zařízení)
	<ul style="list-style-type: none"> - Jasnost cílů a úkolů - Soudržnost metod a nástrojů - Adekvátnost oslovení a komunikace
	<ul style="list-style-type: none"> - Kvalita a množství obdržených návrhů - Různorodost a reprezentativnost účastníků - Transparentnost a odpovědnost rozhodování
	<ul style="list-style-type: none"> - Počet a typ financovaných a realizovaných projektů - Úroveň spokojenosti a důvěry občanů - Dopad na veřejné politiky a služby
	<ul style="list-style-type: none"> - Kontinuita a zlepšování procesu - Institucionalizace a zohlednění participativního rozpočtování - Dlouhodobé přínosy a účinky

Tabulka 9: Ukazatele hodnocení projektu; zdroj: vlastní zpracování

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo navrhnout projekt pro Staré Město, a to na základě několika různých analytických a dat sběrných šetření, která mají za úkol poskytnout bližší náhled na uskutečnitelnost či podobu celého projektu.

V rámci teoretické části se podařilo korektně zvolit potřebné teoretické okruhy tak, aby odpovídaly těm, které bylo nutné znát k úspěšné realizaci praktické části. Svou návazností i strukturou pak tento celek fungoval jako jistá osnova toho, jak postupovat, případně kde začít s výzkumem a jak správně dojít až k úspěšnému návrhu projektu, a to i bez nutnosti hlubšího přemýšlení nad chronologickým postupem.

V praktické části se jen podařilo potvrdit fakt, že jsou okruhy teoretické části uvedeny správně a důvodně, neboť se praktická část skutečně dotýká všech probíraných témat. Navíc je možné si rovnou tyto nově nabyté vědomosti vyzkoušet a pochopit na praktických příkladech.

Díky postupnému vývoji jednotlivých částí nutných k vyhotovení projektu se podařilo dát dohromady funkční celek, který má přínos nejen v oblasti veřejnosprávní, ale i socio-ekonomické a při správné implementaci může mít konstantě rostoucí pozitivní vliv na další vývoj v oblasti.

Pro samosprávu to má tu výhodu, že se dozví o potřebách svých občanů i jinak než prostřednictvím stížností, což je velice dobrý způsob toho, jak pozitivně komunikovat s občany na téma jejich připomínek i jinak než negativní cestou. Pokud se občané naučí pracovat s touto perspektivou, tak se tím můžou dočkat zvratu v podobě zvratu prozatímního negativního vývoje oblasti v pomalu rostoucí region, ve kterém mohou i spokojeněji žít.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- AJALA, O. A. (nedatováno). *Tourism Development as a Strategy in Regional Planning*. Získáno 26. Březen 2023, z *Tourism Development as a Strategy in Regional Planning*:
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewj2rYTFxvr9AhVvSvEDHfuiADkQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.ajol.info%2Findex.php%2Fafrev%2Farticle%2Fview%2F41014%2F8454&usg=AOvVaw0tNt1tbHqeV_yMzf_J7v4K
- BÆRENHOLDT, J. O. (2009). *International Encyclopedia of Human Geography*.
- BATEMAN, G. R. (2021). *The Transformative Potential of Participatory Budgeting : Creating an Ideal Democracy*. London, UK: Taylor & Francis Ltd.
- BINEK, J., & GALVASOVÁ, I. (2011). *Rozvojový interaktivní audit* (Sv. ISBN 978-80-904308-9-1). Brno: GaREP.
- BINEK, J., GALVASOVÁ, L., CHABIČOVSKÁ, K., HOLEČEK, J., & SVOBODOVÁ, H. (2012). *Metodika „RoIA - Inovativní přístup k plánování rozvoje obcí“*. Získáno 22. Březen 2023, z GAREP.CZ: <http://garep.cz>
- BLAŽEK, J. (1999). *Teorie regionálního vývoje: je na obzoru nové paradigma či jde o pohyb v kruhu?* V J. BLAŽEK. ČGS.
- BLAŽEK, J. (2021). *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. (D. U.–V. rozš., Editor) Praha :Karolinum: Univerzita Karlova v Praze.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D., KVĚTOŇ, V., & MAREK, D. (2019). *South Moravia: from a quick fix by foreign investments towards a bottom-up policy learning? Innovation based regional change in Europe: Chances, risks and policy implications*. (K. Koschatzky, & T. Stahlecker, Editoři) Fraunhofer-Verlag.
- BRÖCKER, J., & RIETVELD, P. (Leden 2009). *Chapter 2: Effective Approaches for Urban and Regional Development*. Získáno 26. Březen 2023, z *Infrastructure and Regional Development*: https://www.jica.go.jp/jica-ri/IFIC_and_JBICI-Studies/english/publications/reports/study/topical/urban/pdf/urban_03.pdf
- CERNEA, M. M. (1988). *Nongovernmental Organizations and Local Development*. Washington DC:: TheWorld Bank.
- EUROREGION POMEZÍ ČECH, MORAVY A KLADSKA - EUROREGION GLACENSIS. (2012). *O euroregionu: Euroregion Glacensis*. (M. a.-E. Euroregion Pomezí Čech, Producent, & Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis) Získáno 11. Duben 2023, z Web Euroregionu Glacensis: <https://www.euro-glacensis.cz/uvodem.html>
- FLANAGAN, K. –U. (2016). *Four dangers in innovation policy studies – and how to avoid them, Industry and Innovation*.
- FUREK, J. A., & JIROVEC, M. E. (2016). *METODICKÉ DOPORUČENÍ K ČINNOSTI ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ: Povinnosti obcí při nakládání s obecním majetkem podle zákona o obcích*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, nám. Hrdinů 3, 140 21 Praha 4.
- GORZELAK, G. –K. (1992). *Dilemmas of Regional Policies in Eastern and Central Europe*. Warsaw: Institute of Space Economy.
- INSTITUTE H21. (2019). *Úvod: Tvoříme Jeseník 2019*. (INSTITUTE H21) Získáno 2. duben 2023, z *Tvoříme Jeseník 2019*: <https://vote.d21.me/TvorimeJesenik2019/>
- KOL. AUTORŮ. (1999). *Místní orgány a právo. 1. vyd.:* . Praha: Dr. Josef Raabe, s.r.o.
- MARKOVÁ, H. (2000). *Finance obcí, měst a krajů*. Praha: Orac. s.r.o.
- MEIRINAWATI, PRABAWATI, I., & PRADANA, G. W. (2018). *Strategy community development based on local resources*. Získáno 2023. Březen 2023, z *The 2nd*

- International Joint Conference on Science and Technology (IJCST) 2017:
<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1742-6596/953/1/012158/pdf>
- MELION, M. (2000). *Finance územních samospráv* (1.vyd.. vyd.). Hradec Králové: E.I.A.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. (2007-2013.). *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013. Strategie regionálního rozvoje.* Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- PÁNEK, J. (2022). *Geoparticipatory Spatial Tools*. Berlín: Springer.
- PAVLÍK, M. A. (2014). *Jak úspěšně řídit obec a region* (1. vydání. vyd.). Praha: Grada.
- PEKOVÁ, J., & KADEŘÁBKOVÁ, J. (2012). *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Walters Kluwer.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. (2015). *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe* (3. aktualizované a rozšířené vydání. vyd.). Praha: Grada.
- RNDR. MICHAL ČERNÝ, P. (2023). *MUNI ARTS: Kreativní práce s informacemi.* (Masarykova univerzita) Získáno 2. Duben 2023, z MUNI ARTS:
<https://kisk.phil.muni.cz/kiskonline/kreativita/vizualizace-a-presentace-informaci/swot-analyza>
- SAMY, P. (2022). *Participatory Budgets: Let the people decide.* Získáno 29. Březen 2023, z Civil Society Academy: <https://www.civilsocietyacademy.org/post/participatory-budgets>
- SEDMIHRADSKÁ, L. (2004). *Reforma struktury rozpočtového procesu a rozpočtový proces obcí v ČR.* Praha: VŠE.
- STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM. (2023). *Turistické infocentrum: O Starém Městě.* (Staré Město pod Sněžníkem) Získáno 30. Březen 2023, z Web Starého Města pod Sněžníkem: <https://www.staremesto.info/turisticke-informacni-centrum/o-starem-meste/>
- STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM. (2023). *Turistické infocentrum: Staré Město pod Sněžníkem.* (Staré Město pod Sněžníkem) Získáno 30. Březen 2023, z Web Starého Města pod Sněžníkem: <https://www.staremesto.info/turisticke-informacni-centrum/o-starem-meste/stare-mesto-v-soucasnosti/>
- STRATEGICKÝ KOMUNITNÍ TÝM MĚSTA STARÉ MĚSTO. (2015). *Program rozvoje města Staré Město na roky 2016-2030.* (M. H. o.p.s., Editor) Získáno 8. Duben 2023, z Staré Město pod Sněžníkem: https://www.mu-staremesto.cz/modules/file_storage/download.php?file=63430472%7C16
- THE PARTICIPATORY BUDGETING PROJECT. (2023). *The Participatory Budgeting Project.* (The Participatory Budgeting Project) Získáno 27. Březen 2023, z What is PB?: Participatory Budgeting Project:
<https://www.participatorybudgeting.org/what-is-pb/>
- UNITED NATIONS. (Květen 2015). *INVESTMENT POLICY FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT.* Získáno 26. Březen 2023, z UNITED NATIONS CONFERENCE OF TRADE AND DEVELOPMENT:
https://unctad.org/system/files/official-document/diaepcb2015d5_en.pdf
- VRBNO POD PRADĚDEM. (5. únor 2021). *Vrbno pod Pradědem: Participativní rozpočet.* (Vrbno pod Pradědem) Získáno 14. Duben 2023, z Web Vrbno pod Pradědem: <https://www.vrbnopp.cz/cs/mesto-a-urad/rozpocet-mesta/participativni-rozpocet.html>
- VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. (2006). *Prostorový rozvoj a plánování jako společné téma regionální politiky, územního plánování a evropské integrace.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- WARES, A. C., & HADLEY, S. J. (Září 2008). *THE CLUSTER APPROACH TO ECONOMIC DEVELOPMENT : TECHNICAL BRIEF NO. 7.* Získáno 26. Březen

2023, z THE CLUSTER APPROACH TO ECONOMIC DEVELOPMENT:
https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pnado126.pdf

WOKOUN, R. (2011). *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Aleš Čeněk.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PPP *Public Private Partnership*

PR *Participativní Rozpočet*

PB *Participatory Budget*

ÚS *Územní Samospráva*

ZM *Zastupitelstvo města*

KČ *Koruna česká*

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Územní vymezení euroregionu. zdroj: https://www.euro-glacensis.cz/uzemni-vymezeni-euroregionu.html	43
Obrázek 2: Graf vývoje počtu obyvatel města, zdroj: ČSÚ, 2023	46
Obrázek 3: Příspěvek z facebookové stránky města. zdroj: https://www.facebook.com/staremestopodsneznikem	48
Obrázek 4: Možný pozitivní dopad projektu na rozvoj města (zdroj: vlastní zpracování) ..	74

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Věkové složení obyvatel města Staré Město; zdroj: ČSÚ, 2023.....</i>	46
<i>Tabulka 2: SWOT analýza územního celku Staré Město ; zdroj: vlastní zpracování.....</i>	54
<i>Tabulka 3: Komparativní analýza implementace PR ve vybraných městech; zdroj: vlastní zpracování.....</i>	64
<i>Tabulka 4: Schválený rozpočet Starého Města na rok 2023, zdroj: https://ude.tcssl.cz/dokument?stare-mesto?MSTM0B01K0CV-0.....</i>	75
<i>Tabulka 5: Výdajové položky obce podléhající § 6 odst. 1 vyhlášky č. 412/2021 Sb. o rozpočtové skladbě – znění od 01.01.2023, zdroj: https://ude.tcssl.cz/dokument?stare-mesto?MSTM0B01K0CV-0.....</i>	76
<i>Tabulka 6: Rozpis nákladů PR, zdroj: vlastní zpracování.....</i>	77
<i>Tabulka 7: Časový harmonogram PR ve Starém Městě; zdroj: vlastní zpracování.....</i>	80
<i>Tabulka 8: Analýza jednotlivých rizik, zdroj: vlastní zpracování.....</i>	83
<i>Tabulka 9: Ukazatele hodnocení projektu; zdroj: vlastní zpracování.....</i>	83

SEZNAM PŘÍLOH

